

ქართულ-აზერბაიჯანული ლექსიკონი

ქართულ ენაში მომზადების პროგრამის
სტუდენტებისათვის

ენისა და საგნის ინტეგრირებული სწავლების კურსისთვის

მათემატიკა

თბილისი
2015

ენობრივი კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტი

პროექტი

„არაქართულენოვან სტუდენტთა აკადემიური მხარდაჭერა ქართულ ენაში
მომზადების პროგრამის ფარგლებში“

გამოცემულია ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველოს“ ფინანსური მხარდაჭერით. ავტორის/ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება შესაძლოა არ გამოხატავდეს ფონდ „ღია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

Published with the financial support of the Open Society Georgia Foundation. The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material

კონცეფციის ავტორები და შემდგენლები: კახა გაბუნია, ჭაბუკი ქირია

მთარგმნელი: გისხანუშ ახმელოვა

რედაქტორი: ქეთევან გოჩიტაშვილი

ISBN

მნიშვნელი 10-ის ხარისხია.

ალბათობა - მათემატიკის ნაწილი შემთხვევითი პროცესების და მათი მათემატიკური მოდელირების შესახებ. მოვლენის ალბათობა ეწოდება იმას, თუ რამდენად დიდია ამ ალბათობის მოხდენის შანსი.

ალგებრა - მათემატიკის ერთ-ერთი დარგი, რომელიც სწავლობს სიდიდეებზე მოქმედებათა ზოგად კანონებს ამ სიდიდეების რიცხობრივი მნიშვნელობისაგან დამოუკიდებლად.

ალგებრული გეომეტრია - მათემატიკის დარგი, რომელიც აერთიანებს აბსტრაქტულ ალგებრას და გეომეტრიას. კლასიკური ალგებრული გეომეტრიის და ასევე ფერთო გაგებით, თანამედროვე ალგებრული

hesablama sistemi.

Ehtimal – riyaziyyatın təsadüfi prosesləri və onların riyazi modelləşdirilməsi haqqında hissəsi. Hadisənin ehtimalı bu ehtimalın baş vermə şansının nə qədər böyük olduğu adlanır.

Cəbr - riyaziyyatın sahələrindən biri, kəmiyyətlər üzərində əməllərin ümumi qanunlarını öyrənir, bu kəmiyyətlərin ədədi əlamətindən asılı olmayaraq.

Cəbri həndəsə - riyaziyyatın sahəsi, özündə mücərrəd cəbri və həndəsəni birləşdirir. Ənənəvi cəbri həndəsənin və eləcə də geniş anlamda, müasir cəbri həndəsənin öyrənilməsinin əsas predmeti çoxüzvlülərin

გეომეტრიის შესწავლის
მთავარი საგანია
მრავალწევრების
ამონახსენთა სიმრავლეები.

ალგებრული მრუდი -
ალგებრული გეომეტრიის
ობიექტი ბრტყელი
მრუდებისთვის, რომლებიც
მოცემულია ერთადერთი
ტოლობით: $7F(x,y) = 0$,
მრავალწევრას ხარისხ F -ს
უწოდებენ ალგებრულ
მრუდს.

ალგორითმი - იმ მოქმედე-
ბათა ერთობლიობის ზუსტი
და სრული აღწერა,
რომელთა მკაცრად
განსაზღვრული
თანმიმდევრობით
შესრულება განაპირობებს
დასმული ამოცანის
ამოხსნას.

ამონახსნი (განტოლების) -
უცნობ(ებ)ის ის
მნიშვნელობა, რომლის

həllinin kəmiyyətləridir.

Cəbri əyri - müstəvi əyriləri
üçün cəbri həndəsə obyektii,
onlar yeganə tənliklə
verilmişlər: $7F(x,y) = 0$,
çoxüsvlünün F səviyyəsini
cəbri əyri adlandırırlar.

Alqoritm - qarşıya qoyulan
məsələni həll etmək üçün
yerinə yetirilməsi vacib olan
əməllər ardıcılığıdır.

Həll (tənlikdə) – məchulun
əhəmiyyəti ki, məchulun
yerinə qoyulması ilə lazımı

ჩასმა უცნობ(ებ)ის ნაცვლად
სათანადო განტოლებას
იგივეობად (ტოლობად)
აქცევს.

ამოცანა - რაიმე „პრობლემა“,
რომელიც უნდა გადაიჭრას
მათემატიკური მეთოდების
საშუალებით.

არაბული ციფრები - ციფრე-
ბი, რომლებიც დღესდღეო-
ბით გამოიყენება რიცხ-
ვების ჩასაწერად. ესენია 0,
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 და 9.

არაგამომრიცხავი - ორი ან
მეტი დებულება,
რომლებიც შესაძლოა
ერთდროულად იყოს
ჭეშმარიტი.

არითმეტიკა - მათემატიკის
უძველესი და უმარტივესი
დარგი, რომელიც
შეისწავლის რიცხვთა
ელემენტარულ ფორმებს
(ნატურალური, მთელი,

tənliyi bərabərləşdirir.

Məsələ - hər hansı bir
“problem”, riyazi
metodların vasitəsilə həll
edilməlidir.

Ərəb rəqəmləri – hal-hazırda
ədədlərin yazılışı üçün
istifadə edilir. Bunlardır: 0,
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 və 9.

İstisna olunmayan – iki və ya
artıq qayda, onların hamısı
eyni zamanda həqiqi ola
bilir.

Hesab – riyaziyyatın ən qədim
sadə növ ədədlər
(natural, tam və rasiional
ədədlər) və onlar üzərində
aparılan sadə hesab
əməllərini (toplama, çıxma,
vurma, bölmə) öyrənən

რაციონალური) და მათზე უმარტივეს არითმეტიკულ ოპერაციებს (შეჯამება, გამოკლება, გამრავლება, გაყოფა).

არითმეტიკული პროგრესია -

მათემატიკაში არის მიმდევრობა, რომლის ყველა წევრი, დანყებული მეორიდან, მიიღება წინა წევრისგან ერთი და იმავე რიცხვის მიმატებით. მაგალითად, თუ არითმეტიკული პროგრესიის სხვაობა არის 2, ხოლო პირველი წევრი - 3, მაშინ პროგრესია შემდეგნაირი იქნება: 3, 5, 7, 9, 11, 13,

არითმეტიკული საშუალო -

რიცხვით მონაცემთა რაიმე სასრული ერთობლიობის საშუალო ითმეტიკული (საშუალო) არის ერთობლიობის ყველა

ბölməsidir.

Hesab progressiyası -

riyaziyyatda ardıcılıqdır, onun bütün üzvləri, ikincidən başlayaraq, əvvəlki üzvdən bir və ya eyni ədədi toplamaqla alınır. Məsələn, əgər hesab progressiyasının fərqi 2-dirsə, birinci üzv isə 3, o zaman progressiya belə olacaqdır: 3, 5, 7, 9, 11, 13.

Hesab ortası - ədədi

göstəricilərin hər hansı tam birliyinin ortası (hesab ortası) birliyin bütün ədədlərinin cəminin və ədədlərin miqdarının

რიცხვის ჯამისა და რიცხვთა
ოდენობის შეფარდება.

არითმეტიკული ფუნქცია -
ფუნქცია, რომლის ყველა
შესაძლო არგუმენტის და
მნიშვნელობაც
ნატურალური რიცხვია.

ასიმეტრია - სიმეტრიის
არარსებობა ან/და
დარღვევა.

ასოციაციურობა - თუკი სამი
რიცხვზე ერთი და იმავე
ოპერაციის
განხორციელებისას არ აქვს
მნიშვნელობა, ჯერ რომელ
რიცხვზე ჩაატარებთ მას, ეს
სამი რიცხვი ამ ოპერაციით
ასოციაციურია. მაგ.:
 $(a+b)+c=a+(b+c)$

აქსიალური ვექტორი -
ვექტორი ორიენტირებულ
სივრცეში, რომელიც,
სივრცის ორიენტაციის
ცვლილებისას,

nisbətidir.

Hesab funksiyası – bütün
mümkün isbatı və
əhəmiyyəti natural ədəd
olan funksiya.

Assimetriya – simmetriyanın
olmaması və ya pozulması.

Assosiativlik - üç ədəd
üzərində eyni əməli həyata
keçirdikdə əhəmiyyət
olmadığında ki, əvvəlcə
hansı ədəd üzərində onu
keçirməlisiniz, o zaman bu
üç ədəd həmin əməliyyatla
assosiativdir. Məs.
 $(a+b)+c=a+(b+c)$

Aksial vektor – fəzada
istiqamətləndirilmiş vektor,
fəza istiqaməti dəyişdikdə,
qarşılıqlı istiqamətin
vektoruna çevrilir.

გარდაიქმნება
საპირისპირო
მიმართულების ვექტორად.

აქსიომა - აქსიომა _ ძველი ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს: „დამაჯერებელი, სარწმუნო, უეჭველი წინადადება“. აქსიომა ისეთი მათემატიკური წინადადებაა, რომელსაც დაუმტკიცებლად ვიღებთ, რადგანაც მისი მართებულობა მეტისმეტად ცხადია.

აქსიომატური მეთოდი - სამეცნიერო თეორიის აგების ხერხი, რომლის მეშვეობითაც საფუძვლად იღებენ ყველა აქსიომასა და დამამტკიცებელ თეორემას და შემდგომ ხდება მტკიცება. თეორიის აქსიომატური მეთოდით აგებას დედუქციურ მეთოდსაც უწოდებენ.

Aksiom – qədim yunan sözüdür və bildirir: “inandırıcı, şübhəsiz təklif” doğruluğu isbatsız qəbul edilən riyazi təklifdir. Doğruluğu isbat edilmədən qəbul edilən təkliflərə aksiomlar deyilir.

Aksiomatik metod – elmi nəzəriyyənin qurulması üsulu, onun vasitəsilə bütün aksiom və isbat ediləsi teoremin əsası alınır və bundan sonra isbatlandırılır. Nəzəriyyənin aksiomatik metodu ilə quruluşu deduktiv metod da adlanır.

აცდენილი წრფეები -

წრფეები, როლებსთვის არ არსებობს მათზე გამავალი სიბრტყე; აცდენილი წრფე არაუარყოფითი ა რიცხვიდან.

ახარისხება - მათემატიკური

ოპერაცია, რომელიც აღნიშნავს მოცემული რიცხვის n -ჯერ საკუთარ თავზე გამრავლებას. ჩაინერება x^n , სადაც a მოცემული რიცხვია, ხოლო n გვიჩვენებს, თუ რამდენჯერ მრავლდება ის საკუთარ თავზე. x^n გამოითქმის, როგორც x ხარისხად n , ან x -ის მე- n -ე ხარისხში აყვანა.

ბაზისი - n -განზომილებიანი

წრფივი სივრცის ნებისმიერ n წრფივად დამოუკიდებელ ვექტორს წრფივი სივრცის ბაზისი ეწოდება.

Çarpaz düz xətlər – düz

xətlər, onlar üçün onlardan keçən müstəvi yoxdur. Çarpaz düz xətt mənfə olmayan a ədədindən. Mənfə olmayan ədəd – onun n -dərəcəsi a -ya bərabərdir.

Dərəcələndirmə sistemi –

riyazi əməl, verilən ədədin n -dəfə öz-özünə vurulmasıdır. x^n yazılır, burada a verilən ədəddir, n isə öz-özünə neçə dəfə vurulduğunu göstərir. x^n x dərəcəsi kimi bildirilir, n və ya x -in n dərəcəsinə çatdırılması.

Bazis – n -ölçülü düz xətt

müstəvisinin hər hansı bir n düz xəttinən sərbəst vektoru düz xətt müstəvisinin bazisi adlanır.

ბილიონი (ფრანგ. billion, იგივე მილიარდი). - ათასჯერ მილიონი; ციფრი, რომელიც 9 ნულით გამოიხატება.

ბინარული - ორი ნაწილისგან შემდგარი, ორმაგი, ორობითი.

ბინომი - ორი ალგებრული გამოსახულების (წევრის) ჯამი ან სხვაობა; ორწევრი (მდრ. მონომი, პოლინომი).

ბირთვი - სფეროს და სფეროთი შემოსაზღვრული სივრცის წერტილების სიმრავლე

ბისექტრისა - 1) კუთხის ბისექტრისა - სხივი, რომლის სათავემოცემული კუთხვის წვეროს ემთხვევა და ყოფს ამ კუთხეს ორ ტოლ ნაწილად; 2). სამკუთხედის ბისექტრისა - სამკუთხედის

Bilyon (fransızca billion, eynilə milyard) min dəfə milyon; 9 sıfırla ifadə olunan rəqəm.

Binar – iki hissədən ibarət, ikiqat, ikili

Binom – iki cəbri ifadənin (üzvün) cəmi və ya fərqi; ikiüzvlü (müqayisədə: monom, polinom)

Nüvə - kürə və kürəni əhatə edən müstəvi nöqtələrinin çoxluğu

Tənbölən – 1) bucağın tənböləni – φ üa, onun başlanğıcı bucağın təpəsinə toxunur və bu küncü iki bərabər hissəyə ayırır; 2) üçbucağın tənböləni – üçbucağın bucağının tənböləninin parçası bu bucağın təpəsindən əks

კუთხის ბისექტრისის
მონაკვეთი ამ კუთხის
წვეროდან მოპირდაპირე
გვერდთან გადაკვეთის
წერტილამდე.

ბიჯი - ამოცანის ამოხსნის ან
ალგორითმის შედარების
ეტაპი.

ბლაგვი კუთხე - მართ
კუთხეზე მეტს, მაგრამ
გაშლილ კუთხეზე ნაკლებ
კუთხეს ბლაგვი კუთხე
ენოვდება.

ბლაგვეკუთხა სამკუთხედი -
სამკუთხედი, რომლის ერთი
კუთხე
ბლაგვია. ბლაგვეკუთხა
სამკუთხედის ორი კუთხე
მახვილია.

ბრუნვის ზედაპირი - ზედაპირი,
რომელიც წარმოიქმნება
რომელიმე ირიბი წრფის
სწორი ხაზის ირგვლივ
ბრუნვისას.

tərəflə kəsişmə nöqtəsinə
qədər.

Addım - Məsələnin həllinin və
ya alqoritmin müqayisə
mərhləsi

Korbucaqlı – düz bucaqdan
geniş, amma açıq bucaqdan
az bucaq kor bucaq adlanır.

Korbucaqlı üçbucaq – bir
bucağı kor olan üçbucaq.
Korbucaqlı üçbucağın iki
bucağı itidir.

Çevrilmə səthi – hər hansı
birbaşə düz xəttin ətrafında
düz xəttin çevrildiyində
yaranan səth.

გაბნევის დიაპაზონი - რიცხვით მონაცემთა ერთობლიობის უდიდეს და უმცირეს რიცხვებს შორის სხვაობა.

გამოკლება - მიმატების შებრუნებული ოპერაცია. ჩაინერება, როგორც $a-b$.

გამომრიცხავი - ორი ან მეტი დებულება, რომლებიც ერთდროულად ვერ იქნება ჭეშმარიტი.

გამრავლება - ბინარული მათემატიკური ოპერაცია, რომელიც ჩაინერება, როგორც $a \times b$. მის შედეგად ვიღებთ, თუ რას მივიღებთ, თუკი a -ს დავუმატებთ თავის თავს b -ჯერ (ან, პირიქით, b -ს დავუმატებთ თავის თავს a -ჯერ).

გამყოფი - მოცემული რიცხვის გამყოფი ეწოდება რიცხვს, რომელზედაც

Yayımdırma diapazonu - ədədi göstəricilərin birliyinin ən böyük və ən kiçik ədədləri arasında fərq.

Çıxma – toplamanın tərs əməli. $A-b$ kimi yazılır.

İstisna edən – iki və ya artıq qayda, onlar eyni zamanda həqiqi ola bilməzlər.

Vurma – binar riyazi əməl. $A \times b$ kimi yazılır. Onun nəticəsində, məsələn, a -nın b dəfə vurulması (və ya əksinə, b -ni a dəfə vuraraq) alınır

Bölən – verilən ədədi bölən ədəddir. Məsələn, 8-i bölən 2-dir, 10-u bölən 5-dir.

მოცემული რიცხვი
იყოფა. მაგალითად, 2 არის
8-ის გამყოფი, 5-10-ის.

განყოფი - გაყოფი
ოპერაციის შედეგი.

განწილების ფუნქცია -
ფუნქცია, რომლის
მნიშვნელობაც ყოველ x
წერტილში არის ალბათობა
იმისა, რომ ამ განწილების
ფუნქციის
შესაბამისი შემთხვევითი
სიდიდე მიიღებს x -ზე
ნაკლებ მნიშვნელობას.

განმეორებითი ინტეგრალი -
ინტეგრალური გამოთვლის
ცნება, რომელიც
დაკავშირებულია ორმაგი,
სამმაგი (და. საზოგადოდ -
მაგი) ინტეგრალების
გამოთვლასთან.
მაგალითად, ორმაგი
ინტეგრალის გამოთვლა
დაიყვანება ჩვეულებრივი
ინტეგრალების ორ

Bölünən – bölmə əməlinin
nəticəsi.

Bölmə funksiyası – funksiya,
hərsinin hər x nöqtəsində
məxrəci onun ehtimalıdır ki,
bu bölmə funksiyasının
müvafiq təsadüfi kəmiyyəti
 x -dən az məxrəci alır.

Təkrar inteqral – inteqral
hesablaşmanın anlayışı,
ikiqat, üçqat (və
ümumiyyətlə, - qat)
inteqralların hesablanması
ilə əlaqədardır. Məsələn,
ikiqat inteqralın
hesablanması adı
inteqralların iki
hesablaşmasına endirilir.

გამოთვლაზე.

განტოლება - გამოსახულებას, რომელიც ცვლადს შეიცავს, განტოლება ეწოდება.

განტოლებათა სისტემა - ორი ან მეტი განტოლების ერთობლიობა, რომელთაც გააჩნიათ საერთო უცნობები

გარე კუთხე - მრავალკუთხედის რომელიმე *a* კუთხის გარე კუთხე ეწოდება კუთხეს, რომელიც მიიღება *a* კუთხის რომელიმე გვერდის გაგრძელებით და ქმნის გაშლილ კუთხეს *a* კუთხესთან ერთად.

გარე წერტილი - ფიგურის გარე წერტილი ეწოდება წერტილს, რომელიც არ ეკუთვნის მოცემულ ფიგურას, ანუ მდებარეობს მის გარეთ.

გასაყოფი - გაყოფის ოპერაციის წევრი, რომელიც

Tənlük – dəyişəni olan bərabərliyə deyilir.

Tənlilər sistemi - iki və ya üç tənlilərin birliyi, onların ümumi məchulları vardır

Xarici bucaq – çoxbucaqlının hər hansı bir *a* bucağının xarici bucağı *a* bucağının hər hansı bir tərəfinin uzadılması ilə alınır və *a* bucağı ilə birlikdə açıq bucağı yaradır.

Xarici nöqtə - verilən fiqura aid olmayan, yəni onun xaricində yerləşən nöqtə fiqurun xarici nöqtəsi adlanır.

Bölünən – bölmə əməlinin üzvü, ikinci üzvə bölünür

იყოფა მეორე წევრზე

გაყოფა - გამრავლების
მებრუნებელი ოპერაცია.
ჩაინერება, როგორც $a:b$ ან
 a/b .

გაყოფა ნაშთით - მთელი a
რიცხვის ნატურალურ b
რიცხვზე ნაშთით გაყოფა
ნიშნავს იმ ერთადერთ ($q;r$)
მთელ რიცხვთა წყვილის
პოვნას, რომელთათვისაც
 $a=bq+r$ და $0 \leq r < b$. r -ს
ნაშთი ეწოდება.

გაშიფვრა - დაშიფრული
ინფორმაციის აღდგენა
თავდაპირველ სახეზე.

გაშლილი კუთხე - კუთხე,
რომლის ორივე გვერდიც
ერთ სიბრტყეზე
მდებარეობს და რომლის
გვედებიც დამატებითი
სხივებია; გაშლილი კუთხის
ზომა 180 გრადუსია

გეგმილი (მონაკვეთის,

Bölmə - vurmanın tərs əməli.

$A:b$ və ya a/b kimi yazılır.

Qalıqlı bölmə - tam a ədədinin
natural b ədədinə qalıqlı
bölməsi yeganə ($q; r$) tam
ədədlərinin cütünü
tapılmasını bildirir, onlar
üçün $a=bq+r$ və $0 \leq r < b$. r
qalıq adlanır.

Şifrənin açılması - şifrələnmiş
məlumatın ilkin vəziyyətinə
bərpa edilməsi.

Açıq bucaq – hər iki tərəi bir
müstəvidə yerləşən və
tərəfləri əlavə şüalar olan
bucaq; bucağın ölçüsü 180
dərəcədir.

Proyeksiya (parçanın,

ვექტორის) -

საკოორდინატო ღერძზე
აგებულ მონაკვეთს,
რომლის ბოლოებიც არის
მოცემული მონაკვეთის ან
ვექტორის ბოლოების
გეგმილები, ამ
მონაკვეთის/ვექტორის
გეგმილი ეწოდება.

გეგმილი (წერტილის) -

საკოორდინატო სისტემაში
(ან სივრცეში) არსებული A
წერტილზე თუ გავავლებთ
რომელიმე
საკოორდინატო ღერძის
მართობულ წრფეს, ამ
წრფისა და
საკოორდინატო ღერძის
გადაკვეთის წერტილს
ეწოდება A წერტილი
გეგმილი მოცემულ ღერძზე

გეომეტრია - მათემატიკის

დარგი, რომელიც
შეისწავლის სივრცობრივ
განზომილებებს და მათ

vektorun) – koordinat
oxunda qurulmuş parçanın,
kənarları da verilmiş
parçanın və ya vektorun
kənarlarının proyeksiyaları
olan bu parçanın/vektorun
proyeksiyaları adlanır.

Proyeksiya (nöqtənin) –

koordinat müstəvisində olan
A nöqtəsində hər hansı bir
koordinat oxunun düz
xəttini keçirsək, bu düz xətt
və koordinat oxunun
kəsişmə nöqtəsi
proyeksiyanın verilən
oxunda A nöqtəsi adlanır

Həndəsə - müstəvi ölçülərini

öyrənən riyaziyyat sahəsi

განზოგადებას

გეომეტრიული პროგრესია -

მათემატიკაში ისეთი რიცხვითი მიმდევრობაა, რომლის პირველი წევრი ნულისაგან განსხვავებულია, ხოლო ყოველი წევრი, მეორედან დაწყებული, მიიღება წინა წევრის ერთსა და იმავე ნულისაგან განსხვავებულ რიცხვზე გამრავლებით.

გეომეტრიული ფიგურის

სიმეტრიის ცენტრი - ისეთი წერტილი S , რომელიც, წერტილს A -სთან ერთად, მოიცავს წერტილ A' -საც, რომელიც SA სწორ წრფეზეა განთავსებული, მხოლოდ საპირისპირო მხარეს წერტილიდან და $SA' = SA$.

გეომეტრიული ფიგურის

Həndəsi progressiya –

riyaziyyatda ədədlərin elə bir ardıcılığ ki, onun birinci üzvü sıfırdan fərqlidir və hər bir üzvü, ikincidən başlayaraq əvvəlki üzvün eyni sıfırından fərqli ədədə vurulmaqla alınır.

Həndəsi fiqurun simmetriya

mərkəzi – elə bir S nöqtəsi, hansı A ilə birlikdə A' -nı da əhatə edir, SA düz xəttində yerləşmişdir və yalnız əks tərəfin nöqtəsindən və $SA' = SA$.

Həndəsi fiqurun simmetriya

mərkəzi – elə bir S nöqtəsi,

სიმეტრიის ცენტრი - ისეთი S წერტილი, რომლის მიმართაც მოცემული ფიგურა ყოველი A წერილისთვის შეიცავს A' წერილსაც, რომელიც მდებარეობს SA წრფეზე, S-ის მოპირდაპირე მხარეს, და დაშორებულია S წერილიდან იმავე მანძილით, რითაც A. ანუ, $SA' = SA$.

გრადუსი - კუთხის გასაზომი ერთეული. ერთი გრადუსი არის გამლილი კუთხის 1/180 ნაწილი. ჩაიწერება, როგორც °.

გრაფი - გრაფი G განისაზღვრება როგორც (V,E) წყვილი, სადაც V სასრული სიმრავლეა, ხოლო E წარმოადგენს V-ს ელემენტთა ბინარულ დამოკიდებულებას, ანუ $V \times V$ სიმრავლის

hansına qarşı verilən fiqur hər A nöqtəsi üçün A'-ni əhatə edir, SA düz xəttində yerləşmişdir, S-in qarşı tərəfində və S nöqtəsindən A məsafəsi kimi ayrılmışdır. Yəni $SA' = SA$.

Dərəcə - bucağın ölçü vahidi. Bir dərəcə açıq bucağın 1/180 hissəsidir. ° kimi yazılır.

Qrafa – G qrafası (V, E) cüt kimi müəyyənləşdirilir, burada V tam kəmiyyətdir, E isə V elementlərin binar yanaşmasını təqdim edir, yəni $V \times V$ kəmiyyətinin yarım kəmiyyətini

ქვესიმრავლეა

გრაფიკი - რაიმეს ვიზუალური ინტერპრეტაცია. ფუნქციის გრაფიკი არის ფუნქციის მნიშვნელობების გამოსახვა საკოორდინატო სიბრტყეზე.

დამრგვალება - მათემატიკაში და რეალურ ცხოვრებაშიც არის სიტუაციები, როდესაც არ გვჭირდება გამოთვლილი რიცხვის აბსოლუტურად ზუსტი მნიშვნელობა, ან შეუძლებელია რიცხვის აბსოლუტურად ზუსტი მნიშვნელობის ჩანერა. ამ დროს ვიღებთ ამ რიცხვის მიახლოებულ მნიშვნელობას. ოპერაციას, რომლის მეშვეობითაც ჩვენ ამას ვაკეთებთ, დამრგვალება ეწოდება. მაგ: მათემატიკური მუდმივა, რიცხვი π , არის

Qrafik – hər hansı bir vizual interpretasiya. Funksiyanın qrafiki funksiyasının əhəmiyyətlərinin koordinat müstəvisində ifadəsidir.

Yuvarlaqlaşdırma – riyaziyyatda və real həyatda da elə bir vəziyyətlər olur ki, hesablanan ədədin mütləq əhəmiyyətini yazmaq lazım deyil və ya ədədin mütləq əhəmiyyətini dəqiq yazmaq mümkün deyil. Bu zaman bu ədədə yaxın əhəmiyyəti götürürük. Bunu etdiyimiz əməl yuvarlaqlaşdırma adlanır. Məsələn: riyazi daimilik, π ədədi irrasional ədəd – sonsuz onluq sistemdir. O bərabərdir 3.14159265359....., amma real hesablama üçün biz onu yuvarlaqlaşdırır və 3.14 ədədindən istifadə edilir. Bu, yüzlüklər dəqiqliyi ilə

ირაციონალური რიცხვი -
უსასრულო ათწილადი. იგი
ტოლია 3.14159265359.... ,
მაგრამ რეალური
გამოთვლებისთვის ჩვენ მას
ვამრგვალებთ და ვიყენებთ
რიცხვს 3.14. ეს არის
დამრგვალება მეასედების
სიზუსტით.

**დამტკიცება სანააღმდეგოს
დაშვების მეთოდით -**
დებულების ჭეშმარიტების
დასაბუთების ხერხი, როცა
მოცემული დებულების
დასკვნას ვცვლით მისი
უარყოფით და მსჯელობით
მივდივართ პირობის ან
რაიმე ჭეშმარიტი
დებულების უარყოფამდე.
ე.ი. _ წინააღმდეგობამდე.
წინააღმდეგობამდე ასეთი
დაყვანა ნიშნავს მოცემული
დებულების ჭეშმარიტების
დამტკიცებას.

დაშიფრვა - ინფორმაციის

yuvarlaqlaşdırmađır.

Qarşılıqlı metodla isbatetmə

– qaydanın təsdiqlənməsi
üsulu, bu zaman verilən
qaydanın nəticəsini onu
inkar etməklə dəyişirik və
müzakirə ilə şərtin və ya hər
hansı bir həqiqi qaydanın
inkarına qədər gedirik.
Beləliklə, əksinə. Əksinə
aparılması verilən qaydanın
həqiqiliyinin
təsdiqlənməsini bildirir.

Şifrələmə - məlumatın onun

გარდაქმნა მისი
გასაიდუმლოების მიზნით.

ღებულება - წინადადება,
რომელიც არის ჭეშმარიტი
ან მცდარი, მაგრამ არა
ორივე ერთდროულად.

დედუქცია - ლოგიკური
მსჯელობის მეთოდი,
რომლის დროსაც ხდება
ზოგადი ღებულებებიდან
კერძო დასკვნების
გამოყვანა. მაგალითად, თუ
ვიცით, რომ ყველა
სამკუთხედის შიდა
კუთხეების ჯამი 180-ა,
მაშინ შეგვიძლია
დავასკვნა, რომ მოცემული,
კონკრეტული სამკუთხედის
შიდა კუთხეების ჯამი 180
გრადუსი იქნება.

დეკარტეს სია - მესამე რიგის
გლუვი ალგებრული
მრუდი, რომელიც
აღინერება ტოლობით
 $x^3 + y^3 = 3axy, a > 0$. ეს

məxfiliyi məqsədilə
dəyişdirilməsi.

Qayda – cümlə, həqiqi və ya
yanlıştır, amma eyni
zamanda deyil.

Deduksiya – məntiqi müzakirə
metodu, bu zaman ümumi
qaydalardan xüsusi nəticələr
çıxarılır. Məsələn,
bildiyimiz halda ki, bütün
üçbucağın daxili
bucaqlarının cəmi 180-dirsə,
o zaman nəticə çıxara bilərik
ki, verilən, konkret
üçbucağın daxili
bucaqlarının cəmi 180
dərəcə olacaqdır.

Dekart siyahısı – üçüncü
sıranın hamar cəbri əyrisi,
 $x^3 + y^3 = 3axy, a > 0$ tənli
yi ilə təsvir edilir. Bu əyri
simmetrik bisektrisanın $y=x$

მრუდი სიმეტრიული
ბისექტრისის $y=x$ მიმართ.

დეტერმინირებული - ბუსტად
განსაზღვრული

დეშიფრაცია - იხილეთ
გაშიფვრა

დიაგონალი - დიაგონალი
არის მრავალკუთხედის
მონაკვეთი, რომელიც
ერთმანეთთან აერთებს
მრავალკუთხედის ისეთ ორ
წვეროს, რომლებიც არ
მდებარეობენ ერთსა და
იმავე გვერდზე,

დიაგრამა - სიდიდეებს შორის
დამოკიდებულების
თვალსაჩინოდ
წარმოდგენილი ერთ-ერთი
მეთოდი. დიაგრამაზე
ყველა სიდიდე გამოისახება
რაიმე მონაკვეთით ან
ფიგურით (მართკუთხედი,
წრე და ა.შ.), რის დროსაც

ყარსიდრ.

Determinasiya olunmuş –
dəqiq müəyyənləşdirilmiş

Şifri açma – baxın şifrə açma

Diaqonal – çoxbucaqlının eyni
tərəfdə yerləşməyən iki
tərəsini bir-biri ilə
birləşdirən diaqonal
çoxbucaqlının bir parçasıdır

Diaqram – kəmiyyətlər
arasında yanaşmaların əyani
göstərilən metodlarından
biridir. Diaqramda bütün
kəmiyyətlər hər hansı bir
parça ilə və ya fiqurla təsvir
olunurlar (düzbucaqlı, dairə
və s.), bu zaman lazımi
miqyaslardan və ölçü
vahidlərindən istifadə

გამოიყენება სათანადო მასშტაბი და გაზომვის ერთეული.

დიამეტრი - ეს არის მონაკვეთი, რომელიც აერთებს წრეწირის ორ წერტილს და გაივლის წრეწირის ცენტრზე. მისი ზომა ორი რადიუსის ზომის ტოლია.

დინამიკური - ცვლადებადი, მოძრავი.

დისკრეტული - წყვეტილი. დისკრეტული არის სიმრავლე, რომელიც გამოისახება არა უწყვეტი ხაზის, არამედ განცალკევებული წერტილების სახით.

დისტრიბუციულობა - გამანაწილებელი კანონი, რომელიც აკავშირებს რიცხვების მიმატებასა და გამრავლებას. მის თანახმად,
 $x \times (y + z) = (x \times y) + (x \times z)$

olunur.

Diametr - çevrənin iki nöqtəsini birləşdirən və çevrənin mərkəzindən keçən parçadır. Onun ölçüsü iki radiusun ölçüsünə bərabərdir.

Dinamik – dəyişkən, hərəkətli.

Diskret – qırıq xətt. Diskret ardıcıl xəttin deyil, ayrılmış nöqtələrin şəklində təsvir olunan kəmiyyətdir.

Distributivlik – paylaşdırıcı qanun. Ədədlərin toplanılması və vurulmasını birləşdirir.
 $x \times (y + z) = (x \times y) + (x \times z)$
və
 $(y + z) \times x = (y \times x) + (z \times x)$

და

$$(y + z) \times x = (y \times x) + (z \times x)$$

დიფერენციალი - სიდიდის უსასრულოდ მცირე დადებითი ნაზრდი.

დიფერენციალური გეომეტრია - მათემატიკის მიმართულეა, რომელშიც გეომეტრიული ფიგურები შესწავლება მათემატიკური ანალიზის, პირველ რიგში - დიფერენციალური გამოთვლების საშუალებით.

დიქტომია - მთელის გაყოფა ორად, შემდეგ თითოეული ნაწილისა - კვლავ ორ ნაწილად და ა. შ.

დოდეკაედრი - სწორი მრავალკუთხა, რომელსაც 12 ხუთნახნაგოვანი ძირი, 30

Differential – kəmiyyətin sonsuz kiçik müsbət artanı.

Differential həndəsə - riyaziyyatda diferensialtənli klərlə verilmiş xətlərivə səthləri, eləcə də onların analizini, təsviredilməsini öyrənir.

Dixotomiya – tamın ikiyə bölünməsi, sonra hər bir hissənin yenidən ikiyə bölünməsi və s.

Dodekaedr – düz düzbucaqlı, onun 12 beştili dibi, 30 enişi və 20 təpəsi var, hər bir təpə 3 enişin

ფერდი და 20 წვერი აქვს,
თითოეული წვერი 3
ფერდის შეერთების
ადგილზეა.

ელიფსი - ელიფსი (ბერძნ.
ἔλλειψις) მათემატიკაში
მარტივი ალგებრული
მრუდია, რომელშიც დის-
ტანციათა ჯამი მრუდზე
აღებული ნებისმიერი წერ-
ტილიდან ფოკუსებამდე
(ორ კონკრეტულ წერტილ-
ლამდე) მუდმივია. თუ
კონუსს გადავჭრით სიბ-
რტყეზე, რომელიც მის
ფოქსს არ გადაკვეთს,
კონუსისა და სიბრტყის
გადაკვეთა ელიფსი იქნება.
ელიფსის კერძო
შემთხვევაა წრეწირი -
სადაც ორივე ფოკუსი
ემთხვევა ერთმანეთს.
ელიფსს აქვს ორი
მნიშვნელობა: ერთი
გულისხმობს მთლიან

birləşdirilmə yerindədir.

Ellips (qəđ. yun. ἔλλειψις -
endirmə, çatışmazlıq) -
müstəvi üzərində fokuslar
adlanan iki nöqtədən
məsafələrinin cəmi sabit
olub, fokuslar arasındakı
məsafədən böyük qalan
nöqtələrin həndəsi yeri.
Əgər konusu onun kökü ilə
kəşisməyən müstəvidə
kəssək, o zaman konusun və
müstəvinin kəşisməsi ellips
olacaqdır. Ellipsin xüsusi
halı çevrədir- onda hər iki
fokus bir-biri ilə birləşir.
Ellipsin iki əhəmiyyəti var:
biri bütöv parçanı nəzərdə
tutur, digəri isə onun
sərhədlərini, yalnız xətti.

ნაკვთს, მეორე კი _ მის
საზღვარს, მხოლოდ ხაზს.

ერთწევრა - მრავალწევრის
კერძო შემთხვევა,
რომელიც შედგება
მხოლოდ ერთი ელემენტის
- ერთი წევრისაგან.

ექსპონენტი - იგივეა, რაც
ექსპონენციალური
ფუნქცია. $f(x) = e^x$, სადაც e
ეილერის რიცხვია ($e =$
2.7182818284590452...).

ექსტრემუმის წერტილი -
წერტილი, რომელშიც
ფუნქციის მნიშვნელობა
არის ამ ფუნქციის
ექსტრემუმი.

ვერტიკალური კუთხეები - ორ
კუთხეს ეწოდება
ვერტიკალური, თუკი
ერთი მათგანის გვერდები
მეორე კუთხის გვერდების
გაგრძელებით მიიღება.

ვექტორი - გეომეტრიაში ეს

Birtəpəli – çoxtəpəlinin xüsusi
həli, yalnız bir elementin bir
təpəsindən ibarətdir.

Eksponent – eynilə, eksponen-
sial funksiya. $f(x) = e^x$

Onda e Eylər ədədidir ($e =$
2.7182818284590452...).

Ekstremum nöqtəsi – nöqtə,
onda funksiyanın əhəmiyyəti
bu funksiyanın ekstremumu-
dur.

Şaquli bucaqlar – iki bucaq
şaquli adlanır, əgər onlardan
birinin tərəfləri ikinci
bucağın tərəflərinin
uzadılması ilə alınır.

Vektor – həndəsədə düzxətli

არის სწორხაზოვანი მონაკვეთი, რომელსაც სკალარული მახასიათებლის (ზომა) გარდა გააჩნია მიმართულებითი მახასიათებელი. მისი ერთი ბოლო სათავეა, მეორე კი - ბოლო და ამგვარად განისაზღვრება მისი მიმართულება. გამოისახება ისრის სახით.

ვექტორული ალგებრა - იხილეთ წრფივი ალგებრა.

ვექტორული ანალიზი - ვექტორული გამოთვლების მიმართულება, სადაც მათემატიკური ანალიზის წყაროდ შეისწავლიან ვექტორულ და სკალარულ ველებს, ანუ ერთი ან მრავალი არგუმენტის მქონე ვექტორულ და სკალარულ ფუნქციებს.

ვექტორული ველის წერტილი - წერტილი, რომლის

parçadır, onun skalyar xüsusiyyətindən (ölçüsündən) başqa səmti xarakteri də vardır. Onun bir kənarı başlanğıcdır, digəri isə - sonudur və bu qayda ilə onun istiqaməti müəyyənləşdirilir. Oxla təsvir edilir.

Vektor cəbri – xətti cəbrə baxın

Vektor analizi – vektor hesablamasının istiqaməti, burada riyazi analizinin mənbəyi kimi vektor və skalyar sahələr öyrənilir, yəni vahid çoxsaylı sübutu olan vektor və skalyar funksiyaları.

Vektor sahəsinin nöqtəsi – divergensiyası da müsbət

დივერგენციაც დადებითია.

ვექტორული სივრცე - იხი-
ლეთ წრფივი სივრცე.

ზოლი - ზედაპირის
წერტილების ერთობლი-
ობა, რომლებიც განთავ-
სებულია ორ პარალელურ
წრფეს შორის.

ზღვარი - - a რიცხვს ეწოდება
 $f(x)$ ფუნქციის ზღვარი, თუ
ნებისმიერი $\varepsilon > 0$ $|f(x) - A| < \varepsilon$
ყოველი x -ისათვის,
რომელიც $0 < |x - a| < \gamma$
სათვის მოიძებნება ისეთი
 $\gamma > 0$ რიცხვი, რომ როდესაც
 x მიისწრაფვის a -სკენ, $|f(x) - A| < \varepsilon$
უტოლობას
აკმაყოფილებს“.

თანამამრავლი -
გამრავლების ოპერაციის
წევრი

თეორემა - თეორემა _ ძველი
ბერძნული სიტყვაა და

olan noktə.

Vektor məkanı – xətti məkana
baxın.

Zolaq – səthin nöqtələrinin
birliyi, onlar iki paralel düz
xətt arasında yerləşirlər.

Sərhəd – a ədədi $f(x)$
funksiyanın sərhədi adlanır,
əgər istənilən $\varepsilon > 0$ $|f(x) - A| < \varepsilon$
hər x üçün, hansı ki, $0 < |x - a| < \gamma$
ədədi üçün elə bir $\gamma > 0$ ədəd
tapılacaqdır ki, nə zaman x
 a -ya meyl edir, $|f(x) - A| < \varepsilon$
bərabərsizliyində cavab
verir”.

Vuruq – vurma əməlinin üzvü

Teorem – qədim yunan
sözüdür və bildirir: “təhlil

ნიშნავს: „განხილული, დანახული, გააზრებული (წინადადება)“. ესაა ისეთი წინადადება, რომელიც არაა თავისთავად ცხადი. ამიტომ იგი უნდა დამტკიცდეს: ან აქსიომებზე დაყრდნობით, ან უკვე დამტკიცებულ თეორემებზე დაყრდნობით.

იზომორფიზმი - თანამედროვე მათემატიკის ხედვა, რომელიც აზუსტებს ანალოგიის, მოდელის უფრო გავრცელებულ გაგებას.

იკოსაედრი - 5 წესიერი მრავალწახნაგა სხეულთაგან ერთ-ერთი. ეს არის სამგანზომილებიანი სხეული, რომლის წახნაგებიც 20 სამკუთხედიანია.

ინდექსი - რიცხვითი ან ასოითი მიმითითებელი, რომელიც ენიჭება

edilmiş, görülmüş, dərک edilmiş (cümlə)”. Öz-özünə məlum olmayan cümlədir. Bunun üçün də təsdiqlənməlidir: və ya aksiomlara əsaslanaraq və ya təsdiqlənmiş teoremlərə əsaslanaraq.

İzomorfizm – analogiyasının, modelləşdirilməsinin daha yayılmış anlaşılmasını dəqiqləşdirən müasir riyaziyyatın nəzəri.

İkosaedr düzgün çoxüzlüdür. Hər biri üçbucaq formalı 20 üzü var. Tillərin sayı 30, təpə nöqtələrinin sayı 12-dir. Bir nöqtədən çıxan tillərin sayı 5-dir.

İndeks - riyazi təsvirə verilən ədədi və ya hərfi göstərici ki, başqalarından onu

მათემატიკურ გამოსახულებას, რათა განვსხვავოთ ის სხვებისგან. მაგ. A_1, A_2, A_3 - აქ 1, 2 და 3 არის ინდექსები.

ინდუქცია - ლოგიკაში ეს ნიშნავს კერძო ფაქტებიდან, ცალკეული დებულებებიდან ზოგადი დასკვნის გამოყვანას. ხოლო მათემატიკური ინდუქცია არის მათემატიკურად დამტკიცების ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც მდებარეობს შემდეგში: თუ მოცემულია A_1, A_2, \dots, A_n . დებულება, სადაც ვიცით, რომ A_1 ჭეშმარიტია და შეგვიძლია დავამტკიცოთ, რომ ზოგადად A_i -ს ჭეშმარიტებიდან გამომდინარეობს A_{i+1} -ს ჭეშმარიტება, მაშინ ჭეშმარიტია ყველა ეს

fərqləndirək. Məs., A_1, A_2, A_3 – burada 1,2 və 3 indekslərdir.

İnduksiya – məntiqdə bu, özəl faktlardan, ayrı-ayrı qaydalardan ümumi nəticənin çıxarılmasını bildirir. Riyazi induksiya isə riyazi təsdiqlənmənin formalarından biridir və növbətidə birləşir: əgər A_1, A_2, \dots, A_n ... qaydası verilmişdirsə, hansının əsasında bilirik ki, A_1 həqiqidir və təsdiq edə bilirik ki, ümumiyyətlə, A_i həqiqətindən A_{i+1} həqiqəti irəli gəlir, bu zaman bütün bu qaydalar həqiqidir.

დებულება.

ინვარიანტულობა - რაიმე სიდიდის თვისება, არ შეიცვალოს კოორდინატების ცვლილების მიხედვით.

ინტეგრალი - მათემატიკური ანალიზი ერთ-ერთი სასაფუძვლო გაგება. მთელი სიდიდე, რომელსაც განიხილავენ როგორც თავის უსასრულოდ მცირე ნაწილების ჯამს. გამოყენება უსასრულო ან/და არანრფივი ფუნქციებით მოხაზული სიბრტყის ან სივრცის ფართობის გამოსათვლელად..

ინტერვალი - a და b რიცხვებს შორის ინტერვალი ეწოდება ყველა იმ ნამდვილი x რიცხვის უსასრულო სიმრავლეს, რომელიც აკმაყოფილებს უტოლობას $a < x < b$. გრაფიკულად ეს არის ab მონაკვეთის ყველა

İnvariantivlik – hər hansı bir kəmiyyətin xassəsi ki, koordinatların dəyişkənliyinə əsasən dəyişməsin.

İnteqral – riyazi analizin əsaslı anlayışlarından biri. Tam kəmiyyət, hansını özünün sonsuz kiçik hissələrinin cəmi kimi təhlil edirlər. Sonsuz və ya xətti olmayan funksiyalarla istifadə olunur, çəkilmiş müstəvi və ya məkan sahəsinin hesablanması üçün.

İnterval – a və b ədədləri arasında interval bütün həqiqi x ədədinin sonsuz çoxluğu adlanır, hansı ki, $a < x < b$ tənliyinə cavab verir. Qrafiki olaraq bu, ab sahəsinin bütün nöqtələridir, a və b -nin

წერტილი, გარდა თავად a და b-სი.

ირაციონალური რიცხვები - რიცხვი, რომელიც ვერ გამოისახება ორი მთელი რიცხვის ერთმანეთზე გაყოფის შედეგის სახით. მაგ. π , $\sqrt{2}$ და ა.შ.

ირაციონალური ტოლობა - ტოლობა, რომელიც შეიცავს უცნობს რადიკალის ნიშნით.

იტერაცია - რაიმე მათემატიკური ოპერაციის მრავალჯერ განმეორებით გამოყენებისას ამ ოპერაციის თითოეულ შესრულებას იტერაცია ეწოდება.

კათეტი - მართკუთხა სამკუთხედი მართი კუთხის შემადგენელი გვერდი.

კალკულატორი - ელექტრონული მონწყობილობა, რომლის

özündən başqa.

İrrasional ədədlər – iki tam ədədin bir-birinə bölünməsi nəticəsinin şəklində əks oluna bilməyən ədəd. Məs., π , $\sqrt{2}$ və s.

İrrasional bərabərlik – məchul radikal işarə ilə bərabərlik.

İterasiya – hər hansı bir riyazi əməlinin dəfələrlə təkrarının istifadəsi ilə bu əməlin hər birinin yerinə yetirilməsi iterasiya adlanır.

Katet – düzbucaqlı üçbucağın bucağının tərkib tərəfi.

Hesablayıcı (kalkulyator)– elektron cihaz, onun vasitəsilə də riyazi əməllər

საშუალებითაც ხდება
მათემატიკური
ოპერაციების გამოთვლა.

კენტი რიცხვი - მთელი რიცხვი,
რომლის 2-ზე გაყოფისას
მიიღება ნაშთი 1. ყოველი
კენტი რიცხვი
წარმოიღგინება $2n+1$
სახით, სადაც n მთელი
რიცხვია.

კვადრატი - კვადრატი
ენოდება ისეთ
ოთხკუთხედს, რომლის
ოთხივე გვერდი ტოლია და
ყველა მეზობელი გვერდი
ერთმანეთის მართობულია.

კვადრატი (ახარისხება) -
რიცხვის მეორე ხარისხში
აყვანა.

კვადრატული ფუნქცია -
 $y=ax^2+bx+c$ ფორმულით
მოცემული ფუნქცია, სადაც
 x დამოუკიდებელი
ცვლადია, a , b და c _რიცხ-

hesablanır.

Tək ədəd – tam ədəd, onu 2-
yə böldükdə qalıq 1 qalır.
Hər tək ədəd $2n+1$ şəklində
təqdim edilir, burada n tam
ədəddir.

Kvadrat – kvadrat elə bir
dördbucaqlı adlanır,
hansıının hər dörd tərəfi
bərabərdir və hər bir qonşu
tərəf bir-birinə düzdür.

Kvadrat (dərəcələndirmə) -
ədədin ikinci dərəcəyə
çatdırılması.

Kvadrat funksiyası –
 $y=ax^2+bx+c$ qaydası ilə
verilən funksiya, burada x
sərbəst dəyişəndir, a , b və c
ədədləri sıfıra bərabər deyil.

ვები არ უდრის ნულს.

კვადრატურა -

განსაზღვრული
ინტეგრალის გამოთვლა,
ფარდობის გამოთვლა.

კვინტილიონი - რიცხვი,
რომელიც ჩაინერება 1-ით
და 18 ცალი 0-ით. 1×10^{18} .

კოეფიციენტი - რიცხვითი ან
ასოითი მამრავლი ალგებ-
რულ გამოსახულებაში

კოლინეარულ - ერთი და
იმავე წრფის მიმართ
პარალელური

კომბინატორიკა - მათემატი-
კის ერთ-ერთი ნაწილი,
რომელიც შეისწავლის
დისკრეტულ ობიექტებს,
სიმრავლეებს (ელემენ-
ტების გაერთიანება,
გადანაცვლება, ვარიაცია,
გამოთვლითი
კომბინატორიკა) და მათ
კავშირებს.

Kvadratura –

müəyyənləşdirilmiş
integralın hesablanması,
nisbətın hesablanması.

Kvintilyon – 1-ლә və 18 ədəd
0-la yazılan ədəd. 1×10^{18}

Koefisient - cəbri ifadədə
ədədi və ya hərfi vuruc.

Kolinear – eyni düz xəttə qarşı
paralel

Kombinatorika – riyaziyyatın
hissələrindən biri,
diskretləri, kəmiyyətləri
(elementlərin birləşməsi,
əvəzləşdirilməsi, variasiya,
hesablama kombinatorika)
və onların əlaqələrini
öyrənir.

კომბინაცია - გარკვეული სახის შეერთება, შეხამება, ერთიერთზეფარდება რისამე (ამ მნიშვნელობით იხმარება აგრეთვე კომბინირება).

კომუტაციურობა - ორი რიცხვი არის ერთმანეთის მიმართ რაიმე არითმეტიკული ოპერაციის მიხედვით კომუტაციური, თუკი ამ ოპერაციაში მათი ადგილების გაცვლა არ შეცვლის ოპერაციის შედეგს. მაგალითად, ცნობილი მათემატიკური ჭეშმარიტება, რომ „შესაკრებთა გადანაცვლებით ჯამი არ იცვლება“ – $a+b=b+a$. ანუ, რიცხვების შეკრება კომუტაციურია.

კონგრუენტულობა - ორი ფიგურა არის კონგრუენტული, თუკი მათი ერთიმეორეზე დადების

Kombinasiya – müəyyən növ birləşmə, uyğunlaşdırma, nəyinsə qarşılıqlı nisbəti (bu əhəmiyyətlə eləcə də kombinasiya istifadə edilir)

Komutativlik – iki ədəd bir-birinə qarşı hər hansı bir riyazi əmələ əsasən kommutativdir, amma bu əməliyyatda onların yerlərinin dəyişməsi əməlin nəticələrini dəyişməyəcəkdir. Məsələn, məşhur riyazi həqiqət ki, “toplananların əvəzəedilməsi ilə cəm dəyişməyəcəkdir” – $a+b=b+a$. Yəni ədədlərin toplanılması kommutativdir.

Konqruentivlik – iki fiqur konqruentdir, əgər bir-birinin üzərinə qoyulduğı halda, onlar bir-biri ilə üst-

შემთხვევაში ისინი
დაემთხვევიან ერთმანეთს.

კონსტანტა - ასევე მუდმივა -
სიდიდე, რომლის
მნიშვნელობაც არის
მუდმივი, უცვლელი.
მაგალითად, რიცხვი π არის
კონსტანტა.

კონუსი - გეომეტრიული
სამგანზომილებიანი
სხეული, რომელიც
წარმოიქმნება მართკუთხა
სამკუთხედის ბრუნვით
თავისი ერთ-ერთი კათეტის
გარშემო.

კონფიგურაცია - ფიგურების
ერთიერთგანლაგება

კოორდინატთა სისტემა -
საკოორდინატო ღერძი,
სიბრტყე ან სივრცე.

კოორდინატი - სიდიდე,
რომელიც განსაზღვრავს
წერტილის მდებარეობას
სიბრტყეზე ან სივრცეში.

üstə düşəcəklər.

Konstanta – kəmiyyətdir,
onun əhəmiyyəti daimi,
dəyişməzdir. Məsələn, π
ədədi konstantadır.

Konus – həndəsi üçölçülü
cisim, düzbucaqlı üçbucağın
öz katətlərindən birinin
ətrafındafırlanması ilə
yaranır.

Konfigurasiya – fiqurların
qarşılıqlı düzülüşü

Koordinatlar sistemi –
koordinat oxu, müstəvi və
ya məkan.

Koordinat – nöqtənin
müstəvi və ya məkanda
yerini müəyyənləşdirən
kəmiyyət.

კოორდინატის მეთოდი - წერტილის ადგილმდებარეობის განსაზღვრის მეთოდი რიცხვების ან სხვა სიმბოლოების გამოყენებით. რიცხვებს (სიმბოლოებს), რომლებიც განსაზღვრავენ წერტილის მდებარეობას წრფეზე, სიბრტყეზე, ზედაპირზე, მისი კოორდინატები ეწოდებათ.

კოსინუსი - ტრიგონომეტრიული ფუნქცია. მახვილი კუთხის კოსინუსი ამ კუთხის მიმდებარე კათეტის სიგრძის ჰიპოტენუზის სიგრძესთან შეფარდების ტოლია.

კოსინუსოიდა - $y = \cos x$ ფუნქციის გრაფიკი.

კოტანგენსი - ტრიგონომეტრიული ფუნქცია. მახვილი კუთხის კოტანგენსი ამ კუთხის

Koordinat metodu – nöqtənin yerinin müəyyənləşdirmə metodu ədədlərin və ya başqa simvolların istifadəsi ilə. Düz xətt, müstəvi, səth üzərində nöqtənin yerini müəyyənləşdirən ədədlərə (simvollara) onun koordinatı deyilir.

Kosinus – Koordinat başlanğıcından verilmiş bucaq istiqamətində buraxılmış şüanın, mərkəzi koordinat başlanğıcında yerləşmiş vahid çevrəni kəsdiyi nöqtənin absisinə həmin bucağın Kosinusu deyilir.

Kosinusoida – $y = \cos x$ funksiyanın qrafiki.

Kotangens – triqonometrik funksiya. Kor bucağın kotangensi bu bucağın yaxınlığında yerləşən katetin uzunluğunun qarşı tərəfinin

მიმდებარე კათეტის სიგრძის მოპირდაპირე გვერდის სიგრძესთან შეფარდების ტოლია.

კრიპტოანალიზი -

მათემატიკის დარგი, რომელიც შეისწავლის შიფრაციისა და დეშიფრაციის მეტოდებსა და ალგორითმებს

კრიპტოგრაფია - მათემატიკის

დარგი, ინფორმაციის დაშიფვრის, დამალვის, გასაიდუმლოების შესახებ.

კრიტიკული წერტილი -

ფუნქციის წერტილი, რომლის წარმოებელიც 0-ა ან განუსაზღვრელი.

კუბი (ფიგურა) - გეომეტ-

რიული სამგანზომილუ-ბიანი სხეული, რომლის ყოველი წახნაგიც კვადრატია.

კუბი (ახარისხება) - რიცხვის

uzunluğunun nisbətinə bərabərdir.

Kriptoanaliz – şifrasiya və şifrə açma metodlarını və alqoritmləri öyrənən riyaziyyat sahəsi.

Kriptoqrafiya – şifrələmə, gizlətmə, məxfilik haqqında riyaziyyat sahəsi

Tənqidi nöqtə - funksiyanın nöqtəsi, onu əmələ gətirən 0 və ya qeyri-müəyyəndir.

Kub (fiqur) – həndəsi üçölçülü cisim, onun hər üzü də kvadratdır.

Kub (dərəcə) - ədədin üçüncü

მესამე ხარისხში აყვანა

კუთხე - სიბრტყის ნაწილს, რომელიც შემოსაზღვრულია საერთო სათავეს მქონე ორი სხივით, კუთხე ეწოდება. კუთხეს საერთო სათავეს მქონე ორი სხივი ქმნის.

კუთხის ბისექტრისა - კუთხის ბისექტრისა ამ კუთხის სიმეტრიის ღერძია.

კუთხის გვერდები - კუთხის შემოსაზღვრულ სხივებს კუთხის გვერდები ეწოდება.

კუთხის წვერო - კუთხის შემოსაზღვრულ სხივებს კუთხის გვერდები ეწოდება ხოლო მათ საერთო სათავეს კი - კუთხის წვერო.

ლემა - დამხმარე თეორემა, რომელიც აუცილებელია სხვა თეორემის

dərəcəyə qaldırılması

Bucaq - başlangıç nöqtələri üst-üstə düşən iki müxtəlif şüanın əmələ gətirdiyi fiqura deyilir. Bucaq bu şüaların əhatə olunduğu müstəvi hissəsi kimi də adlandırılır.

Bucağın tən bölməni – bucağın tən bölməni bucağın simmetriya oxudur.

Bucağın tərəfləri – bucağı mühasirə edən şüalar bucağın tərəfləri adlanır.

Bucağın tərpaəsi – bucağı əhatə edən şüalar bucağın tərəfləri adlanır, onların ümumi başlağıcı isə - bucağın tərpaəsi.

Lema – köməkçi teorem, başqa teoremlərin təsdiqlənməsi üçün vacibdir.

დასამტკიცებლად.

ლოგარიტმი - რიცხვის
ლოგარიტმი a უფიქთ b -
სთვის ($\log a b$) ეწოდება
ხარისხის მაჩვენებელს,
რომელშიც უნდა ავახარის-
ხოთ a , რომ მივიღოთ b .

ლუნი რიცხვები - რიცხვები,
რომლებიც უნაშთოდ
იყოფა 2-ზე.

ლუნი რიცხვი - მთელი რიცხვი,
რომელიც იყოფა 2-ზე
იყოფა, ყოველი ლუნი
რიცხვი შეიძლება
წარმოვიდგინოთ 2^n სახით,
სადაც n მთელი რიცხვია.

მაგალითი (მათემატიკური) -
ამოცანა რიცხვებით.

მათემატიკური მოდელი -
ბუნებაში არსებული რაიმე
სისტემის წარმოდგენა
ლოგიკური და რაოდენობ-
რივი მიმართებებისა და

Loqaritm - ədədin loqaritmı a
kökü ilə b -üçün ($\log a b$)
dərəcə göstəricisi adlanır.
Onda a -nı dərəcələrə
ayırma lıyıq k i, b -ni ala q.

Cüt ədədlər – 2-yə qalıqsız
bölünən ədədlər

Cüt ədəd – 2-yə bölünən tam
ədəd, hər bir cüt ədədi $2n$
şəklində təqdim edə bilərik,
burada n tam ədəddir.

Misal (riyazi) - ədədlərlə
məsələ.

Riyazi model – məntiqi və
kəmiyyət yanaşmalarının və
xarakterik dəyişkənliyi
şəklində təbiətdə mövcud
hər hansı bir sistemin təqdim

მახასიათებელი ცვლადების
სახით.

მათემატიკური ცხრილები -
ცხრილები, რომლებიც
შეიცავენ რაიმე ფუნქციის
რიცხვით მნიშვნელობებს,
გამოთვლილი სხვადასხვა
არგუმენტებისათვის (მაგ.
 $\sin x$, $\lg x$ და ა.შ. ცხრილები).

მათემატიკური ცხრილები -
ცხრილები, რომლებიც
შეიცავენ რომელიმე
ფუნქციის რიცხობრივ
მნიშვნელობას, რომლითაც
სპეციალური მეთოდებით
გამოითვლება მისი
არგუმენტის შესაბამისი
მნიშვნელობა (ცხრილები
 $\sin x$, $\lg x$ და ა.შ.).

მაკლები - რიცხვი, რომელიც
გამოკლების ოპერაციისას
აკლდება მეორე რიცხვს

მანტისა - ლოგარითმის
წილადური ნაწილი.

edilməsi.

Riyazi cədvəllər – hər hansı
bir funksiyanın ədədi
əhəmiyyətlərindən ibarət
cədvəllər, onlar müxtəlif
isbatlar üçün nəzərdə
tutulmuşlar (məs., $\sin x$, $\lg x$
və s. Cədvəllər).

Riyazi cədvəllər - hər hansı bir
funksiyanın ədədi
əhəmiyyətlərindən ibarət
cədvəllər, onların vasitəsilə
xüsusi metodlarla onun
isbatına uyğun əhəmiyyət
hesablanacaqdır (məs., $\sin x$,
 $\lg x$ və s. Cədvəllər).

Azaldan – çıxma əməlinə
ikinci ədəddən azalan ədəd

Mantisa – loqaritmin kəsr
hissəsi

მანძილი - ორი წერტილის
შემაერთებელი ხაზის ზომას
მანძილი ეწოდება.
უმოკლესი მანძილი არის
სწორი ხაზი.

მართკუთხა პარალელები-
პედი - პარალელებიპედი,
რომლის ფუძეც
მართკუთხედია.

მართკუთხედი - ოთხკუთ-
ხედი, რომლის ყველა
გვერდი მართობულია.

მართობული - ერთმანეთის
მიმართ 90 გრადუსიანი
კუთხის მქონე.

მარტივი მამრავლი -
მამრავლი, რომელიც
წარმოადგენს მარტივ
რიცხვს.

მარტივი რიცხვი - ნატურა-
ლური რიცხვი, რომელსაც
მხოლოდ 2 გამყოფი აქვს.

მასშტაბი - გეგმაზე ან ნახაზზე
მოცემული ხაზების სიგრძის

Məsafə - iki nöqtəni birləşdirən
xəttin ölçüsü məsafə adlanır.
Ən qısa məsafə düz xətdir.

Düzbucaqlı paralelepiped –
kökü də düzbucaqlı olan
paralelepiped.

Düzbucaqlı – dördbucaqlı,
onun hər tərəfi düzdür.

Düz bucaq – bir-birinə qarşı
90 dərəcəli bucağı olan.

Sadə vuruq – sadə ədədi
təqdim edən vuruq.

Sadə ədəd – natural ədəd, onun
yalnız 2 böləni var.

Miqyas – planda və ya şəkilə
verilən xətlərin uzunluğunun

შეფარდება ამ ხაზებით
გამოხატულ ნამდვილ
სიგრძესთან.

მატრიცა - $m \times n$ მატრიცა
ენოდება m სტრიქონიან და
 n სვეტიან მართკუთხოვან
ცხრილს, რომელშიაც
გარკვეული რიგით
ჩანწერილია mn
რაოდენობის ნებისმიერი
ელემენტები ამ ელემენტებს
მატრიცის ელემენტები
ენოდება.

მატრიცის რანგი - მატრიცის
რანგი ენოდება მატრიცის
სვეტების მიერ შექმნილი
ვექტორული სივრცის
განზომილებას.

მაქსიმუმი - ყველაზე დიდი,
ყველაზე მეტი.

მახვილი კუთხე - მართ
კუთხეზე ნაკლებ და
ნულოვან კუთხეზე მეტ
კუთხეს მახვილი კუთხე

bu xətlərlə ifadə edilən
həqiqi uzunluqla nisbəti.

Matrisa - m sətirli və n
sütunlu düzbucaqlı cədvəl
 $m \times n$ matrisa adlanır, onda
müəyyən sıra ilə mn sayın
istənilən elementləri
yazılmış bu elementlərə
matrisa elementləri deyilir.

Matrisa ranqı – matrisa ranqı
matrisa sütunları tərəfindən
yaradılmış vektor məkanının
ölçüsünə deyilir.

Maksimim - ən böyük, ən çox.

Kor bucaq - Düz bucaqdan az
və sıfır bucağından çox
bucaq kor bucaq adlanır.

ენოლება.

მედია - 1) სამკუთხედის მედიანა_ წრფის მონაკვეთი, რომელიც სამკუთხედის რომელიმე წვეროს აერთებს ამ წვეროს მოპირდაპირე გვერდის შუა წერტილთან. 2) რიცხვით მონაცემთა მედიანა - ზრდის მიხედვით დალაგებული ამ მონაცემების შუა რიცხ-ვი, თუ ერთობლიობაში რიცხვების ოდენობა კენტია. თუ ერთობლიობაში რიცხვების რაოდენობა ლუნია, მაშინ მედიანა ორი შუა რიცხვის საშუალოა.

მეტრი - სიგრძის საბაზისო ერთეული ერთეულთა საერთაშორისო სისტემის (SI სისტემის) მიხედვით.

მთელი რიცხვები - ნატურალური რიცხვები, მათი

Mediana – 1) üçbucağın tərəfinin ortası ilə birləşdirən düz xətt. 2) ədədi göstəricilərin medianası – artıma əsasən düzülmüş bu göstəricilərin orta ədədi, əgər birlikdə ədədlərin miqdarı təkdirsə. Əgər birlikdə ədədlərin sayı cütdürsə, o zaman mediana iki orta ədədin ortaqıdır.

Metr – uzunluğun bazis vahidi, beynəlxalq vahidlər sisteminə (SI sisteminə) əsasən.

Tam ədədlər – natural ədədlər, onların əks ədədləri və 0-la

მოპირდაპირე რისკვები და 0 ერთად მთელ რისკვებს შეადგენენ.

მიახლოებითი მნიშვნელობის აბსოლუტური ცდომილება - მოცემული სიდიდის ზუსტი და მიახლოებითი მნიშვნელობების სხვაობის მოდული.

მიახლოებითი მნიშვნელობის ფარდობითი ცდომილება - მიახლოებითი მნიშვნელობის აბსოლუტური ცდომილების და ამ მიახლოებული მნიშვნელობის შეფარდება.

მილიარდი - ათასი მილიონი - რისკვი, რომელიც ჩაინერება 9 ნულით. 1,000,000,000.

მილიონი - ათასჯერ ათასი, რისკვი, რომელიც ჩაინერა 6 ნულით - 1,000,000.

მიმართულება - თუკი ორი

birlikdə tam ədədləri təşkil edirlər.

Təxmini əhəmiyyətli mütləq cəhdi – verilən kəmiyyətin dəqiq və təxmini əhəmiyyətlərinin fərqi modulu.

Təxmini əhəmiyyətli nisbi cəhdi – təxmini əhəmiyyətli mütləq modulunun və bu təxmini əhəmiyyətli nisbəti.

Milyard – min milyon, 9 sıfırla yazılan ədəd. 1,000,000,000.

Milyon – min dəfə min, 6 sıfırla yazılan ədəd - 1,000,000.

İstiqamət - əgər hər iki şüa

სხივი ერთსა და იმავე წრფეზე მდებარეობს, მათ ერთნაირი მიმართულების მქონეს ეძახიან. ამასთან, მათ ჰქვიათ თანამიმართული, თუკი ერთი სხივი შეიცავს მეორეს, და საპირისპიროდ მიმართული საპირისპირო შემთხვევაში. როდესაც ორი სხივი პარალელურია, მაგრამ არ არის განთავსებული ერთსა და იმავე წრფეზე, მაშინ უნდა გავავლოთ წრფე მათ სათავეებზე და თუკი სხივები ერთ ნახევარსიბრტყეში აღმოჩნდებიან, ისინი თანამიმართულები არიან, თუ არა - საპირისპიროდ მიმართულები.

მიმატება - უმარტივესი მათემატიკური ოპერაცია, რომლის დროსაც გამოითვლება, თუ რას უდრის ორი რიცხვის

ეყნი ძუზ ხაჲთა yerleşirsə, onlar eyni istiqaməti olan adlanırlar. Bununla belə, bir şüanın ikincini əhatə etdiyi və qarşılıqlı istiqamətli hallarda onlara bir-birinə doğru istiqamətləndirilmiş deyilir. İki şüanın paralel olduğunda, amma eyni düz xətt üzərində yerləşmədiyində, o zaman düz xətti onların başlanğıclarından keçirməliyik və şüalar bir yarimmüstəvidə yerləşdiklərində onlar həmistiqamətli idirlər, bir yarimmüstəvidə olmadıqlarında – qarşılıqlı istiqamətli idirlər.

Toplama - ən sadə riyazi əməl, bu zaman iki ədədin ifadəsinin birlikdə nəyə bərabər olduğu yazılır, məsələn $a+b$.

მნიშვნელობა ერთად.
ჩაინერება, როგორც $a+b$.

მიმდევრობა - ელემენტების /
ობიექტების ერთობლიობა,
რომელიც დალაგებულია
გარკვეული თანმიმდევ-
რობით. მსგავსად
სიმრავლისა, ის შესაძლოა
იყოს ცარიელი, სასრული
ან უსასრულო. განსხვა-
ვებით სიმრავლისაგან,
მნიშვნელოვანია ელემენ-
ტთა თანმიმდევრობა და
შესაძლებელია ელემენ-
ტების გამეორება.

მინიმუმი - ყველაზე მცირე,
ყველაზე ნაკლები, ყვე-
ლაზე პატარა.

მინუსი - მათემატიკური
სიმბოლო, რომელსაც აქვს
ჰორიზონტალური ხაზის
ფორმა „-“ და აღნიშნავს
გამოკლებას.

მინუტი - კუთხის გაზომვის

Ardıcılık – elementlərin /
obyektlərin vəhdəti,
müəyyən ardıcılıqla
düzülmüşdür. Kəmiyyətdə
olduğu kimi, boş, sonlu və
ya sonsuz ola bilər.
Kəmiyyətdən fərqli olaraq,
elementlərin ardıcılığı
vacibdir və elementlərin
təkrarlanması mümkündür.

Minimum - ən az, ən aşağı, ən
kiçik.

Minus – riyazi simvol, onun
üfqi xəttinin forması “-” və
çıxmanı bildirir.

Minut – bucağın ölçü vahidi,

ერთეული, რომელიც
უდრის გრადუსის $1/60$ -ს.

მოდა - რიცხვით მონაცემთა
მოდა არის რიცხვი, რომე-
ლიც ამ მონაცემებში ყვე-
ლაზე ხშირად გვხვდება; თუ
ყველა რიცხვი
განსხვავებულია, ამ
ერთობლიობას მოდა არა
აქვს.

მოდელირება - მათემატიკუ-
რი მოდელების შედგენა,
მათემატიკის დარგი
მოდელების შედგენის
შესახებ.

მოდული - ნამდვილი a
რიცხვის აბსოლუტური
მნიშვნელობა(მოდული)
ენოდება თვით ამ რიცხვს,
თუ იგი არაუარყოფითია,
მის მოპირადპირე რიცხვს,
თუ იგი უარყოფითია და $|a|$
სიმბოლოთი აღინიშნება.

მონაკვეთი - ორ წერტილს

$1/60$ dərəcəyə bərabər dir.

Moda - ədədi göstəricilərin
modası ədəddir, o bu
göstəricilərdə daha çox
təsadüf edilir; əgər bütün
ədədlər fərqlənirsə, bu
birliyin modası yoxdur.

Modelləşdirmə - riyazi
modelləşdirmənin tərtibatı,
modellərin tərtibi haqqında
riyazi sahə.

Modul – həqiqi a ədədinin
mütləq əhəmiyyəti (modul)
bu ədədin özü adlanır, onun
mənfi olmadığında, onun
qarşılıqlı ədədi, əgər
mənfidirsə və $|a|$ simvolu ilə
qeyd edilsə.

Sahə - iki nöqtə arasında
mövcud düz xəttin hissəsi

შორის არსებული წრფის ნაწილი (ამ ორი წერტილის ჩათვლით).

მონაკვეთის შუა წერტილი - წერტილი, რომელიც მდებარეობს მონაკვეთზე და თანაბრად დაშორებული მისი ორივე ბოლოდან.

მოპირდაპირე რიცხვები - ორი რიცხვი, რომელთა ჯამიც ნულის ტოლია. მაგალითად 3 და -3; 5 და -5. ნულის მოპირდაპირე ნულია, მოპირდაპირე რიცხვების მოდული კი ტოლია ეებს საერთო წერტილი არ აქვს.

მოსაზღვრე კუთხეები - ორ კუთხეს ეწოდება ერთ-მანეთის მოსაზღვრე, თუკი მათ ერთი გვერდი საერთო აქვს, ხოლო დანარჩენი ორი გვერდი ერთ წრფეზე მდებარეობს.

(bu iki nöqtənin daxil edilməsi ilə).

Sahənin orta nöqtəsi – sahədə yerləşən və onun hər iki uclarından eyni şəkildə ayrılmış nöqtə.

Qarşılıqlı ədədlər – iki ədəd, onların cəmi sıfra bərabərdir. Məsələn, 3 və -3; 5 və -5. Sıfra qarşı olan sıfırdır, əks ədədlərin modulu isə bərabərdir və ümumi nöqtələri yoxdur.

Həmsərhəd bucaqlar – iki bucaq bir-birinə həmsərhədi adlanır, əgər onların bir ümumi tərəfləri varsa və qalan iki tərəfləri bir düz xətdə yerləşirsə. Bu, başqa şəkildə formalaşdırıla bilər: iki bucaq bir-birinə

ეს განსაზღვრება მეორეგვარადაც შეიძლება ჩამოყალიბდეს: ორ კუთხეს ეწოდება ერთმანეთის მოსაზღვრე, თუკი მათი ჯამი გაშლილი კუთხეა. რაკი გაშლილი კუთხის სიდიდეა 180° , ამიტომ მოსაზღვრე კუთხეების ჯამის სიდიდე ყოველთვის 180° -ის ტოლია.

მოცემულობა - ის ინფორმაცია, რომელიც ვიცით ამოცანის პირობიდან, სანამ მის ამოხსნას დავიწყებთ.

მოცულობა - ფიზიკური სიდიდე, რომელიც სხეულის სივრცულ ზომას ახასიათებს.

მოძრაობა - სიბრტყის შექცევადი ასახვა ტავის თავზე, რომელიც სიბრტყის

həmsərhəd adlanır, əgər onların cəmi açıq bucaqdırsa. Açıq bucağın kəmiyyəti 180° -dirsə, bunun üçün həmsərhəd bucaqların cəminin kəmiyyəti hər zaman 180° -yə bərabərdir.

Göstərici – həllinə başladığımızı qədər məsələnin şərtlərindən bildiyimiz məlumat.

Həcm – fiziki kəmiyyət, cismin məkan ölçüsünü xarakterizə edir.

Hərəkət – müstəvinin dəyişməsinin öz-özündə əks olunması, hansı ki müstəvinin istənilən iki

ნებისმიერ ორ წერტილს შორის მანძილს არ ცვლის.

მრავალწევრას მსგავსი

წევრები - მრავალწევრას ერთწევრები, რომლებიც განსხვავდებიან მხოლოდ კოეფიციენტებით ანდა - სულ არ განსხვავდებიან ერთმანეთისგან.

მრავალწევრი - რამდენიმე

ერთწევრის ჯამის შემოკლებულ ჩანაწერს მრავალწევრი ჰქვია.

მრავალწევრის წევრი - იმ

ერთწევრებიდან თითოეულს, რომელთა ჯამიცაა მრავალწევრი, ეწოდება მრავალწევრის წევრი.

მსგავსი წევრები -

მრავალწევრის ერთნაირ ან მხოლოდ კოეფიციენტებით განსხვავებულ წევრებს მსგავსი წევრები

nöqtə arasında məsafəni dəyişmir.

Çoxüzlünün oxşar üzvləri –

çoxüzlünün birüzvləri, onlar yalnız koefisientlərlə fərqlənirlər – bir-birindən fərqlənmirlər.

Çoxüzlünün üzvü – bir neçə

birüzlünün cəminin qısaltılmış qeydi çoxüzlü adlanır.

Çoxüzlünün üzvü –cəmi

çoxüzlü olan birüzvlünün hərəsi çoxüzlünün üzvü adlanır.

Oxşar üzvlər – çoxüzlərin

eyni və ya təkcə koefisientlərlə fərqli üzvləri oxşar üzvlər adlanır. Oxşar üzvlər onun üçün əhəmiyyətlidir ki, onların

ენოდება. მსგავსი წევრები იმით არის მნიშვნელოვანი, რომ მათი ჯამი შეიძლება შევცვალოთ ერთი წევრით.

მტკიცებულება - მსჯელობა რამის ჭეშმარიტების (მაგ. თეორემის) ჭეშმარიტების დასამტკიცებლად.

ნამდვილი რიცხვები - რაციონალური და ირაციონალური რიცხვების გაერთიანებით მიღებული სიმრავლე.

ნამრავლი - გამრავლების ოპერაციის შედეგი.

ნატურალური რიცხვები - „ნატურალური“ – ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს „ბუნებრივს“. ნატურალური რიცხვები ყველაზე ბუნებრივი, პირველადი რიცხვებია. ეს ის რიცხვებია, რომლებსაც თვლისას გამოვიყენებთ:

$c\acute{a}mini\ bir\ \acute{u}zvl\acute{e}$
 $d\acute{o}yi\acute{s}dirm\acute{a}k\ olar.$

Sübut – hər hansı bir həqiqətin (məs., teoremin) həqiqiliyinin təsdiqlənməsi üçün təhlil.

Həqiqi ədədlər – rəşional və irrasional ədədlərin birləşdirilməsi ilə alınmış çoxluq.

Hasıl – vurma əməlinin nəticəsi.

Natural ədədlər – “natural” latın sözüdür və “təbii” adlanır. Natural ədədlər ən təbii, ilkin ədədlərdir. Bu həmin ədədlərdir, hansılardan hesab zamanı istifadə edirik: 1,2,3,4...

1,2,3,4...

ნაშთი - ორი ნატურალური რიცხვის ერთმანეთზე გაყოფისას არის შემთხვევები, როდესაც ერთი რიცხვი ზუსტად არ იყოფა მეორეზე და გვრჩება „ზედმეტი რიცხვი“. ამ რიცხვს. ეწოდება ნაშთი. მაგალითად, $11:4=2$, რადგან 4 11-ში ეტევა 2-ჯერ. მაგრამ $2 \times 4=8$ და არა 11-ს. 3 დაგვრჩა ზედმეტად. ეს სამი არის ნაშთი. სხვანაირად: ვთქვათ მოცემული გაყოფა $a:b$. აქედან a შეგვიძლია ჩავწეროთ, როგორც $a = b \times c + k$, $k < b$. ამ განტოლებაში k არის ნაშთი.

ნახევარსიბრტყე - სიბრტყეში ნებისმიერი წრფის გაღება ყოფს მას ორ ნაწილად, ისე, რომ ნებისმიერი წერტილი, რომელიც ეკუთვნის ერთ ნაწილს, ვერ

Qalıq – iki natural ədədin bir-birinə bölündüyündə hallar olur ki, bir ədəd dəqiq ikiyə bölünmür və “artıq ədəd” qalır. Bu ədəd qalıq adlanır. Məsələn, $11:4=2$, çünki 11-də 4 iki dəfə yerləşir. Amma $2 \times 4=8$ və 11 deyil. 3 artıq qalır. Bu üç qalıqdır. Başqa cür desək: $a:b$ bölməsi verilmişdir. Buradan a -nı yazma bilirik, məsələn, $a = b \times c + k$, $k < b$. Bu tənlikdə k qalıqdır.

Yarımmüstəvi – müstəvidə istənilən düz xəttin keçirilməsi onu iki hissəyə elə bölür ki, bir hissəyə aid olan ikinci hissəyə aid olmur. Bu hissələr

მიეკუთვნება მეორე
ნაწილს. ამ ნაწილებს ნახე-
ვარსიბრტყეები ეწოდებათ.

ნიუტონის ბინომი - ნიუტონის
გამოყვანილი ფორმულა,
რომლის მეშვეობითაც
შესაძლებელია გავშალოთ
განტოლება $(a + b)^n$ ნების-
მიერი n -თვის.

ნორმა - რიცხვის აბსოლუ-
ტური მნიშვნელობის
განზოგადებული გაგება.

ნორმირებული ვექტორი -
იგივე, რაც ერთეულოვანი
ვექტორი ანუ ორტი.

ნული - რიცხვი, რომელთანაც
შეკრებისას ნებისმიერი
რიცხვი უცვლელი რჩება. ის
აღნიშნავს რიცხვის
არარსებობას. ჩაინერება,
როგორც "0".

ნომერაცია - 1. ნომრების
დასმა მიყოლებით;
დანომვრა. 2. არითმეტიკის

yarımmüstəvilər adlanırlar.

Nyutonun binomu –

Nyutonun yaratdığı düstur,
onun vasitəsilə də istənilən n
üçün tənliyi həll edə bilərik
($a+b^n$).

Norma - ədədin mütləq

əhəmiyyətinin
ümumiləşdirilmiş anlayışı.

Normalaşdırılmış vektor –

vahid vektora baxın.

Sıfır – toplandıqında istənilən

ədədin dəyişməz qaldığı
ədəd. Bu, ədədin
olmamasını bildirir. “0”
kimi yazılır.

Nömrələmə - 1. Nömrələrin

ardıcılıqla qoyulması;
nömrələmə. 2. Riyaziyyatın

ნანილი, რომელშიც აღწერილია რიცხვების დასახელებისა და აღნიშვნების წესების ერთობლიობა.

ოვალი - დახურული, ამოზნექილი, ბრყელი ფიგურა. „განელილი“ წრენირი.

ოპტიმალური - საუკეთესო.

ოქტაედრი - ხუთი „წესიერი“ სამგანზომილებიანი სხეულიდან ერთ-ერთი. აქვს 12 წიბო, რომელთაგან თითოეული წესიერი სამკუთხედია.

ოქტანტი - один из восьми прямых трёхгранных углов, образованных от пересечения трёх попарно взаимно перпендикулярных координатных плоскостей xOy , xOz , yOz .

პარალელებიპედი - პარალე-

hissəsi, onda ədədlərin adı və qeydlər qaydalarının birliyi təsvir olunur.

Oval – qapalı, qabarıq, maili fiqur. “Uzadılmış” çevrə.

Optimal - ən yaxşı.

Oktaedr – beş “qaydalı” üçölçülü cisimlərdən biri. 12 təpəsi var, onlardan hər biri qaydalı üçbucqdır.

Oktant – üç qoşa qarşılıqlı koordinat müstəvilərindən yaranmış səkkiz düz üçüzlü bucaqlardan biridir xOy , xOz , yOz .

Paralelepiped – kökü paralelo-

ლეპიპედი არის პრიზმა, რომლის ფუძე პარალელოგრამია.

პარალელოგრამი - პარალელოგრამი არის ოთხკუთხედი, რომლის მოპირდაპირე გვერდები პარალელურია.

პარალელური - ორ წრფეს ეწოდება პარალელური, თუკი ისინი არასოდეს არ გადაკვეთენ ერთმანეთს. ორ სხივს ან მონაკვეთს ეწოდება პარალელური, თუკი წრფეები, რომლის ნაწილსაც ისინი შეადგენენ, არასოდეს გადაკვეთენ ერთმანეთს.

პერიმეტრი - მრავალკუთხედის გვერდების სიგრძეების ჯამი

პერიოდი - პერიოდი ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს „წრიული, წრეზე

გრამ ოლი პრიზმა პარალეპიპედი.

Paraleloqram – dördbucaqlı paraleloqramdır, onun qarşı tərəfləri paraleldir.

Paralel –heç vaxt bir-biri ilə kəsişməyən iki düz xətt paralel adlanır.

Perimetr – çoxbucaqlının tərəflərinin uzunluğunun cəmi

Dövr (period) – yunan sözüdür və “dairəvi, dairə ətrafında keçən”. Həqiqətən də dövrün ədədləri elə təkrar

ირგვლივ მავალი“. მართ-
ლაც, პერიოდის რიცხვები
ისე მეორდება, თითქოს
წრესაზგეა ჩამონწერილი:
505265052650...

პერიოდული წილადი - უსას-
რულო ათწილადი, რომე-
ლშიც, გარკვეული ადგი-
ლიდან დაწყებული, მეორ-
დება გარკვეულ ციფრთა
ჯგუფი; მაგალითად: 1,
3181818...=1, 3(18); ამ
ათწილადზე ამბობენ: ...”
...და18 პერიოდში”.

პერპენდიკულარი - წრფე,
რომელიც მოცემულ წრფეს
ან სიბრტყეს 90 გრადუ-
სიანი კუთხით გადაკვეთს.

პერპენდიკულარული -
იხილეთ *მართობული*.

პითაგორას თეორემა -
თეორემა, რომლის
თანახმადაც მართკუთხა
სამკუთხედში კათეტების

olunurlar ki, sanki daire
xəttində yazılmışdır:
505265052650...

Dövrü onluq sistem – sonsuz
onluq sistem, onda müəyyən
yerdən başlayaraq, müəyyən
rəqəmlər qrupu təkrarlanır:
məsələn: 1, 3181818...=1,
3(18); bu onluq sistemlər
adlanırlar:” və 18
müddətində”.

Perpendikulyar – düz xətt,
hansı ki, verilən düz xəttə və
ya müstəviyə 90 dərəcəli
bucaqla kəşisir.

Perpendikulyar – baxın,
düzbucaq.

Pifaqor teoremi – ona əsasən,
düzbucaqlı üçbucaqda
katetlərin kvadratın cəmi
hipotenuz kvadratına
bərabərdir.

კვადრატის ჯამი
ჰიპოთენუზის კვადრატის
ტოლია.

პირამიდა - მრავალწახნგაგა
სამგანზომილებიანი
სხეული, რომლის ერთი
წახნაგიც მრავალკუთ-
ხედიანია, ყველა დანარჩენი კი
- სამკუთხედები. ამ
სამკუთხედებს აქვთ ერთი
საერთო წვერო - სამკუთ-
ხედის წვერო, ხოლო ამ
წვეროს მოპირდაპირე
გვერდი ფუძე მრავალ-
კუთხედის რომელიმე
გვერდს ემთხვევა.

პლანიმეტრია - გეომეტრიის
ნაწილი, რომელიც
შეისწავლის სიბრტყეზე
მდებარე, ორგანზომი-
ლებიან ფიგურებს.

პლანიმეტრია - ელემენ-
ტარული გეომეტრიის
ნაწილი, რომელიც შეის-
წავლის ფიგურებს სიბრ-

Piramida – çoxüzlülərin
üçözlülü cismi, onun bir
üzvü də çoxbucaqlıdır,
qalanları isə üçbucaqlardır.
Bu üçbucaqların bir tərəsi
vardır – üçbucağın tərəsi,
bu tərənin isə qarşı tərəfi
kök çoxbucaqlının hər hansı
bir tərəfi ilə üst-üstə düşür.

Planimetriya – həndəsinin
hissəsi, müstəvi üzərində
yerləşən ikiölçülü fiqurları
öyrənir.

Planimetriya – elementar
həndəsənin hissəsi, müstəvi
üzərində fiqurları öyrənir.

ტყეზე.

პოლინომი - იხილეთ

მრავალწევრი.

პოსტულატი - მტკიცება, რომელიც აღიარებულია რაიმე თეორიის ამოსავალ დებულებად დასაბუთების გარეშე.

პრიზმა - მრავალწახნაგი, რომელიც შედგება ორი მრავალკუთხედისგან, რომლებიც ერთიმეორისგან პარალელური გადატანით მიიღება და ამ მრავალკუთხედების შესაბამისი გვერდების შემაერთებელი წახნაგებისგან.

პროექცია - ბრტყელი ან სივრცული სხეულების გამოსახვის მეთოდი

პროპორცია - ოთხი სიდიდან ორ-ორის შეფარდების (გაყოფის) ტოლობას პროპორცია ეწოდება.

Polinom – çoxüzlünü izləyin.

Postulat – sübut, hər hansı bir nəzəriyyənin çıxış qaydası kimi tanınmışdır, əsaslandırma xaricində.

Prizma (yun. prisma - mişarlanmış) iki üz (oturacaqları) ixtiyari bərabər çoxbucaqlı, qalan üzləri (yan üzləri) isə paraleloqram olan çoxüzlü. Oturacaqları paralel müstəvilər üzərindədir və konqruyentdir.

Proyeksiya – maili və ya məkan cisimlərin təsvir metodu

Mütənasiblik – dörd kəmiyyətdən iki-iki nisbət (bölünməsinin) bərabərliyi mütənasiblik adlanır.

პროცენტი - ერთი მეასედი.

რადიანა - კუთხეების
გაზომვის ერთეული,
გრადუსის ალტერნატივა.
იგი $180^\circ/\pi$ -ს ტოლია, ანუ
დაახლოებით 57.2958
გრადუსის.

რადიკალი - მათემატიკური
სიმბოლო, რომელიც
აღნიშნავს ფესვის
ამოღების მოქმედებას,
ისევე, როგორც ფესვის
ამოღების შედეგს

რადიუს-ვექტორი - ვექტორი,
რომელიც გამოდის
პოლუსად წოდებული
ფიქსირებული
წერტილიდან სივრცის
რომელიმე წერტილში. თუ
პოლუსი ემთხვევა
დეკარტის საკოორდინატო
სისტემის სათავეს, მაშინ
რადიუს-ვექტორის
პროექცია კოორდინატთა
ღერძის M წერტილისთვის

Faiz – yüzdə bir.

Radiana – bucaqların ölçü
vahidi, dərəcənin alternativi.
O, $180^\circ/\pi$ -ə bərabərdir, yəni
təxminən 57.2958 dərəcədir.

Radikal – riyazi simvol, kökün
çıxarılma əməlini bildirir,
eləcə də kökün çıxarılma
nəticəsini

Radius-vektor – polyus
adlandırılan qeyd edilmiş
nöqtədən məkanın hər hansı
bir nöqtəsinə qədər çıxan
vektor. Əgər polyus dekartın
koordinat sisteminin
başlanğıcı ilə üst-üstə
düşürsə, o zaman radius-
vektorun proeksiyası
koordinatlar oxunun M
nöqtəsi üçün bu nöqtənin
koordinatları ilə üst-üstə
düşür.

ემთხვევა ამ წერტილის
კოორდინატებს.

რადიუსი - მონაკვეთი,
რომელიც აერთიანებს
წრეწირის ნებისმიერ
წერტილს ამავე წრეწირის
ცენტრთან. რადგან
წრეწირის ყველა წერტილი
თანაბრადაა დაშორებული
ცენტრისაგან, რადიუსი
ყოველ წერტილში ტოლია.

რაციონალური რიცხვები -
რიცხვს ეწოდება
რაციონალური, თუ ის
შეიძლება გამოისახოს
როგორც ორი მთელი
რიცხვის ერთმანეთზე
გაყოფის შედეგი.

რეკურენტული - იხილეთ
რეკურსიული.

რეკურსია - რაიმე
პროცედურა, რომელიც
იძახებს თავის თავს, სანამ
არ დაკმაყოფილდება

Radius -

çevrənin yaxud sferanın
mərkəzini onun istənilən
nöqtəsi ilə birləşdirən parça,
eləcə də bu parçanın
uzunluğu.

Radius diametrin yarısını
təşkil edir.

Rasional ədədlər - sonsuz
dövri onluq kəsr şəklində
olan ədədlərə deyilir. Yəni,
istənilən natural ədəd, tam
ədəd və kəsr ədəd
rasionaldır.

Rekurent – baxın rekursiv.

Rekursiya – hər hansı bir
prosedur, hər hansı bir
şərtinin ödənilmədiyinə
qədər özünü çağırır

რაიმე პირობა.

რეკურსიული - პროცედურა,

რომელიც იყენებს

რეკურსიას. მაგალითად,

ჩვენერთ 1-დან x -მდე

ნატურალური რიცხვთა

ჯამი რეკურსიული

ფუნქციის სახით : $f(x) = \{1, \text{თუ}$

$x=1$; $x+f(x-1)$, თუ $x>1\}$. მაშინ

$f(5) = 5+f(4) = 5+4+f(3) = 5+4+3+f$

$(2) = 5+4+3+2+f(1) = 5+4+3+2+1$

რიცხვი π - გარშემოწერილობის

სიგრძის დიამეტრთან

მიმართების აღმნიშვნელი.

π რიცხვი ირაციონალური

და ტრანსცენდენტულია,

რომელიც გამოიხატება

შემდეგი ათწილადით: $\pi = 3,$

141 592 653 589 793 238 462

643 ...

რიცხვითი წრფე - წრფეს,

რომელზედაც არჩეულია

სათავე, დადებითი

მიმართულება და

Rekursiv – rekursiyadan

istifadə edən prosedur.

Məsələn, 1-dən x -ə qədər

natural ədədlərin cəmini

rekursiv funksiya şəklində

yazaq: $f(x) = \{1, \text{əgər } x=1;$

$x+f(x-1)$, əgər $x>1\}$. O

zaman

$f(5) = 5+f(4) = 5+4+f(3) = 5+4+$

$3+f(2) = 5+4+3+2+f(1) = 5+4$

$+3+2+1$

Pi ədədi (π) - dairənin uzun-

luğunun diametrə

nisbətindən alınan

rəqəm. π ədədi irrasional və

transsendentaldır, növbəti

onluq sistemlə ifadə olunur:

$\pi = 3, 141 592 653 589 793$

238 462 643 ...

Ədədi xətt – üzərində

başlanğıcı seçilmiş xəttin

istiqaməti və vahidi

(miqyasları) ədədi ox, yəni

ədədi xətt adlanır.

ერთეული (მასშტაბი)
რიცხვითი ღერძი ანუ
რიცხვითი წრფე ეწოდება.

რკალი (გრაფი) - თუ წიბოები
ორიენტირებულია, რასაც,
ჩვეულებრივ, ისრით
აღნიშნავენ, მაშინ მას
რკალი ეწოდება

რომაული ციფრები -
ციფრები, რომელიც
გამოიყენებოდა ძველ
რომში. I, V, X, L და ა.შ.
დღესდღეობით ისინი
გამოიყენება რიგის
აღსანიშნავათ. მაგალითად,
არაბული ციფრებით
ჩანერილი რიცხვი „15“-ის
მნიშვნელობაა „თხუთმეტი“,
ხოლო მისი რომაული
ჩანაწერის - „XV“-ს
მნიშვნელობა არის
„მეთხუთმეტი“.

რომბი - ოთხკუთხედი,
რომლის ოთხივე გვერდიც

Qövs - əgər tərəfləri
yönlənmişdirsə, bu da adətən
oxla qeyd edilir, o zaman
onu qövs adlandırırlar

Rum rəqəmləri – Qədim
Romada istifadə olunan
rəqəmlər. I, V, X, L və s.
Hal-hazırda onlardan sıranın
qeyd edilməsi üçün istifadə
edilir. Məsələn, ərəb
rəqəmləri ilə yazılmış 15-in
ifadəsi “on beşdir”, onun
Rum yazısı isə “XV” ifadəsi
“on beşincidir”.

Romb – dördbucaqlı, onun hər
dörd tərəfi bir-birinə
bərabərdir.

ერთმანეთის ტოლია.

საკლები - რიცხვი, რომელსაც გამოკლებების ოპერაციისას აკლდება მეორე რიცხვი.

საკოორდინატო სიბრტყე - სიბრტყე, რომელზეც აღებულია ორი ურთიერთმართობული რიცხვითი ღერძი. მათი გადაკვეთის წერტილი არის სათავე. მიმართულებები სათავედან ზემოთ და მარჯვნივ დადებითია, ქვემოთ და მარცხნივ - უარყოფილი. ამ სისტემის საშუალებით განისაზღვრება ნებისმიერი წერტილის მდებარეობა სიბრტყეზე. სამ განზომილებაში გადატანისას ვიღებთ საკოორდინატო სივრცეს (და დამატებით ღერძს).

სამკუთხედი - უმარტივესი გეომეტრიული ფიგურა

Çıxılan - ədəd, hansından çıxma əməli zamanı ikinci ədəd çıxılır.

Koordinat müstəvisi – iki qarşılıqlı ayrılmış ədədi ox götürülmüş müstəvi. Onların kəsişmə nöqtəsi başlanğıcdır. İstiqamətlər başlanğıcdan yuxarı və sağdan müsbətdir, aşağıda və solda – mənfi. Bu sistemin vasitəsilə istənilən nöqtəsinin müstəvidə yerləşməsidir. Üç ölçüyə keçirildikdə koordinat məkanı (və əlavə ox) alınır.

Üçbucaq - ən sadə həndəsi fiqur, üç tərəfi və üç bucağı

სამი გვერდით და სამი
კუთხით

სამკუთხედის ბისექტრისა -
სამკუთხედის ბისექტრისა
არის მონაკვეთი,
რომელიც სამკუთხედის
რომელიმე კუთხის
ნაწილია და კუთხის
წვეროს მოპირდაპირე
გვერდთან აერთებს.
სამკუთხედს სამი წვერო
აქვს. ამიტომ, ცხადია,
ყოველ სამკუთხედში სამი
ბისექტრისა გაივლება და
სამივე მათგანი ერთ
წერტილში იკვეთება.

სამკუთხედის მედიანა -
მონაკვეთი, რომელიც
სამკუთხედის წვეროს
აერთებს მოპირდაპირე
გვერდის შუა წერტილთან

სამკუთხედის სიმძიმის ცენტრი
- სამკუთხედის მედიანების
გადაკვეთის წერტილი.

სამკუთხედის სიმძიმის ცენტრი

იღ

Üçbucağın tən böləni –
üçbucağın tən böləni
üçbucağın hər hansı bir
bucağının hissəsi olan və
bucağın təpəsini qarşı tərəfi
ilə birləşdirən bir parçadır.
Üçbucağın üç təpəsi var.
Bunun üçün əlbəttə ki, hər
üçbucaqda üç tən bölən
keçirilir və onlardan hər üçü
bir nöqtədə kəsişir.

Üçbucağın medianası –
üçbucağın təpəsini qarşı
tərəfin orta nöqtəsi ilə
birləşdirən parça

Üçbucağın ağırlıq mərkəzi –
üçbucağın medianalarının
kəsişmə nöqtəsi

Üçbucağın ağırlıq mərkəzi –

- წერტილი, რო-მელშიც
სამკუთხედის მედიანები
გადაიკვეთე-ბიან

სამკუთხედის შუა ხაზი -
მონაკვეთი, რომელიც
აერთებს სამკუთხედის ორი
გვერდის შუა წერტილს,
მესამე გვერდს ფუძე
ენოღება.

სამწვერა - მრავალწვერა,
რომელიც ზუსტად სამ
წვერს შეიცავს.

სამწვერა - მრავალწვერი,
რომელიც სამი წვერისაგან
შედგება

**საშუალო არითმეტიკული
მნიშვნელობა -** რიცხვების
ჯგუფის საშუალო არით-
მეტიკული არის ამ რიცხ-
ვების ჯამის შეფარდება მათ
რაოდენობასთან.

საშუალო მნიშვნელობა -
რიცხვების ჯგუფის ან
ფუნქციის რიცხვობრივი
მახასიათებელი. რიცხვთა
ჯგუფის საშუალო

üçbucağın medianalarının
kəsişdiyi nöqtə

Üçbucağın orta xətti –
üçbucağın iki tərəfinin orta
nöqtəsini birləşdirən parça,
üçüncü tərəf kök adlanır.

Üçüzlü - dəqiq üç üzvdən
ibarət çoxüzlü.

Üçüzlü – çoxüzlü, üç üzvdən
ibarətdir

Orta riyazi əhəmiyyət -
ədədlər qrupunun orta
hesablaması bu ədədlərin
cəminin onların miqdarı ilə
nisbətidir.

Orta ifadə - ədədlər qrupunun
və ya funksiyanın ədədi
xüsusiyyəti. Ədədlər
qrupunun orta əhəmiyyəti
bu qrupun üzvlərinin ən

მნიშვნელობა
მოთავსებულია ამ ჯგუფის
წევრების უმცირეს და
უდიდეს მნიშვნელობას
შორის. არსებობს
რამდენიმე სახის საშუალო
მნიშვნელობა:
არითმეტიკული,
გეომეტრიული,
კვადრატული და ა.შ.

საჩვენებელი განტოლება -
განტოლება, რომელშიც
უცნობი იმყოფება ხარის-
ხის მაჩვენებელში. ამ
განტოლების ამოხსნისას
გამოიყენება განტოლების
ორივე ნაწილის
ლოგარით-მირება,
ცვლადების შეცვლა,
ხარისხების გათანაბრება,
გრაფიკული მეთოდი და
ა.შ.

სეგმენტი - წრის ნაწილი,
რომელიც
შემოსაზღვრულია

kiçik və ən böyük ifadələri
arasında yerləşmişdir. Bir
neçə növ orta ifadə vardır:
riyazi, həndəsi, kvadrat və s.

Nümunəvi tənlik – məchulun
dərəcə göstəricisində olduğu
tənlik. Bu tənliklərin
həllində tənliyin hər iki
hissəsinin loqaritmələrindən,
dəyişkənlərin
dəyişdirilməsindən,
səviyyələrin
eyniləşdirilməsi, qrafiki
metoddan və sairədən
istifadə olunur.

Seqment - dairənin qövsü ilə
bu qövsə söykənən vətər ilə
əhatə olunan hissəsinə

ქორდითა და ამ ქორდით
„მოჭრილი“ წრენირის
ნაწილით.

სეკანსი - კუთხის ერთ-ერთი
ტრიგონომეტრიული
ფუნქცია, რომელიც
სწორკუთხა სამკუთხედში
უღრის ჰიპოტენუზის
შეფარდებას მოცემული
კუთხის კათეტთან. აღი-
ნიშნება \sec .

სეკუნდი - კუთხის გაზომვის
ერთეული, რომელიც
უღრის გრადუსის $1/360$ -ს.

სექსტილიონი - რიცხვი,
რომელიც ჩაიწერება,
როგორც 1 და 21 ცალი 0.
 1×10^{21}

სექტორი - წრის ნაწილი,
რომელიც მდებარეობს ორ
რადიუსს შორის.

სიბრტყე - ორგანზომილე-
ბიანი უსასრულო
ზედაპირი.

deyilir.

Sekans – bucağın
trigonometrik
funksiyalarından biri.
Düzbucaqlı üçbucaqda
hipotenuzun verilən bucağın
kateti ilə nisbətində
bərabərdir. \sec -lə qeyd
edilir.

Sekund – bucağın ölçü vahidi,
dərəcənin $1/360$ -ə
bərabərdir.

Sekstilion - ədəd, 1 və 21 dənə
0 kimi yazılır. 1×10^{21}

Sektor – dairənin hissəsi, iki
radius arasında yerləşir.

Müstəvi – iki ölçülü sonsuz
səth.

სიდიდის რიგი - თუ რაიმეს გამოკვლევისას ვიშორებთ რომელიმე $(n+1)$ -დან დაწყებულ ყვეალ დონის სიდიდეს, მაშინ ვიტყვი, რომ გამოკვლევა ტარდება მე- n რიგის სიზუსტით.

სივრცე - სამგანზომილებიანი უსაზღვრო არე, რომელშიც მდებარეობენ სხეულები და მოვლენები, რომლებსაც აქვთ ერთმანეთის მიმართ გარკვეული მდებარეობა. იგი შედგება უსასრულო რაოდენობის სიბრტყეებისაგან.

სივრცის ერთეული - სივრცის, ფართობის, მოცულობისა და ტევადობის ყველა ერთეული.

სიმაღლე - პერპენდიკულარის მონაკვეთი, დაშვებული გეომეტრიული ფიგურის წვეროდან (მაგალითად: სამკუთ-

Kəmiyyətlər sırası – nəyisə araşdırdıqda hər hansı bir $(n+1)$ -dən başlanılmış bütün səviyyəli kəmiyyətləri kənarlaşdırdıqda, deyirik ki araşdırma n -ci sıranın dəqiqliyi ilə keçirilir.

Fəza– bir-birinə qarşı müəyyən yeri olan cisimlərin və hadisələrin yerləşdiyi üçölçülü sonsuz sahə. O, sonsuz sayda müstəvilərdən ibarətdir.

Fəza vahidi – uzunluğun, sahənin, həcmnin və tutumun bütün vahidləri.

Hündürlük – həndəsi fiqurun təpəsindən onun oturacağına və ya oturacağının uzadılmasına endirilən perpendikulyar parça

ხედის, პირამიდის, კონუსის)
მის ფუძეზე ან ფუძის
გაგრძელებაზე, აგრეთვე ამ
მონაკვეთის სიგრძე.
პრიზმის, ცილინდრის,
სფერული ფენის, ფუძის
პარალელურად
წაკვეთილი პირამიდისა და
კონუსის სიმაღლეა
მანძილი ზედა და ქვედა
ფუძეებს შორის. ნებისმიერი
სამკუთხედის სამივე
სიმაღლე ან ის წრფეები,
რომლებზეც ისინი
მდებარეობენ,
გადაიკვეთება ერთ
წერტილში, რომელსაც
ორთოცენტრს უწოდებენ.
სიმაღლე გეომეტრიაში
აღინიშნება ლათინური
ასოთი - h. ამას გარდა,
მოცემული წერტილიდან
მოცემულ მონაკვეთზე,
სხივზე ან სიბრტყეზე
დაშვებულ მართობსაც

(məsələn: üçbucağın,
piramidanın, konusun),
eləcə də bu parçanın
uzunluğu. Yuxarı və alt
oturacaqlar arasında məsafə
prizmanın, silindirin, kürə
qatının, oturacağına paralel
kəşik piramidanın və
konusun hündürlüyüdür.
Hər hansı bir üçbucağın hər
üçünün hündürlüyü və ya
onların yerləşdikləri düz
xətlər ortosentr adlanan bir
nöqtədə kəsişirlər.
Hündürlük həndəsədə latın
hərfi **h** ilə qeyd edilir.
Bundan başqa, verilən
nöqtədən verilən parçaya,
şüaya və ya müstəviyə
endirilən düz xətt də
hündürlük adlanır.

სიმაღლე ეწოდება.

სიმრავლე - სიმრავლე არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ცნება მათემატიკაში. ის ზოგადად წარმოადგენს ნებისმიერ ობიექტთა ერთობლიობას. სიმრავლე შეიძლება იყოს ცარიელი (ცარიელი სიმრავლე), სასრული ან უსასრულო. მასში ერთი და იმავე ობიექტის რამდენიმეჯერ განმეორებისას, ის აღიქმება ერთ ელემენტად

სინუსი - ტრიგონომეტრი-ული ფუნქცია. მახვილი კუთხის სინუსი ამ კუთხის მოპირდაპირე კათეტის სიგრძის ჰიპოტენუზის სიგრძესთან შეფარდების ტოლია.

სინუსოიდა - $y = \sin x$ ფუნქციის გრაფიკი.

სიხშირე - მახასიათებელი,

Çoxluq – riyaziyyatda əsas anlayışlardan biridir. O, ümumiyyətlə, hər hansı bir obyektlər birliyini təqdim edir. Çoxluq boş (boş çoxluq), sonsuz və sonlu ola bilər. Onda eyni obyekt bir neçə dəfə təkrarlandığında bir element kimi qəbul edilir.

Sinus – triqonometrik funksiya. İti bucağın sinusu bu bucağın qarşı katetinin uzunluğunun hipotenuz uzunluğu ilə nisbətində bərabərdir.

Sinusoida - $y = \sin x$ funksiyasının qrafiki.

Tezlik – xüsusiyyət, biza verilən hadisənin zaman

რომელიც გვეუბნება, თუ რამდენად ხშირად ხდება მოცემული მოვლენა დროის ერთეულში.

სკალა - რიცხვების მიმდევრობა, რომელიც გამოიყენება რაიმე სიდიდის რაოდენობრივი შეფასებისთვის.

სკალარი - სიდიდე (სიგრძე, ფართობი, დრო, მასა, სიმკვრივე, ტემპერატურა და სხვა), რომლის ყოველი მნიშვნელობა შეიძლება გამოისახოს ერთი ნამდვილი რიცხვით. ტერმინი სკალარი (ზოგჯერ აღქმულია რიცხვის სინონიმად) გამოიყენება ვექტორულ აღრიცხვაში, სადაც იგი უპირისპირდება ვექტორს.

სპირალი - მრუდი წირი, რომელიც ერთი (ან რამდენიმე) წერტილის გარშემო

vahidində hansı tezlikdə baş verdiyini söyləyir.

Skala - ədədlər ardıcılığı, hər hansı bir kəmiyyətin miqdar qiymətləndirilməsi üçün istifadə olunur.

Skalyar – kəmiyyət (uzunluq, sahə, vaxt, kütlə, bərklik, temperatur və s.) onun hər bir əhəmiyyəti bir həqiqi ədədlə əks oluna bilər. Skalyar termini vektor hesabında (bəzən ədədin sinonimi kimi) istifadə olunur, burada vektorla qarşı-qarşıya gəlir.

Spiral - əyri dairə, bir (və ya bir neçə) nöqtənin ətrafında hərəkət edir və ona

მოძრაობას და უახლოვდება ან შორდება მას.

სრული დიფერენციალი - რამდენიმე ცვლადის ფუნქციის დიფერენციალი.

სტატიკური - უცვლელი, უძრავი.

სტატიკური მოდელირება - შემთხვევითი სიდიდეების ან პროცესების მოდელირება მათემატიკური ამოცანების რიცხობრივი ამოხსნის მიზნით.

სტატიკური მოდელირება - შემთხვევითი სიდიდეების ან პროცესების მოდელირება მათემატიკური ამოცანების რიცხობრივი ამოხსნისთვის.

სტერეომეტრია - გეომეტრიის ნაწილი, რომელიც შეისწავლის სამგანზომილებიან სხეულებს

yaxınlaşır və ya uzaqlaşır.

Tam differensial – bir neçə dəyişənin funksiyasının diferensialı.

Statik – dəyişməz, hərəkətsiz.

Statik modelləşdirmə - riyazi məsələlərinin ədədi həlli məqsədilə təsadüfi kəmiyyətlərin və ya proseslərin modelləşdirilməsi.

Statik modelləşdirmə - təsadüfi kəmiyyətlərin və ya proseslərin modelləşdirilməsi, riyazi məsələlərinin ədədi həlli məqsədilə.

Stereometriya – həndəsinin bir hissəsi, üçölçülü cisimləri öyrənir.

სივრცეში.

სფერო - სამგანზომილებიანი ფიგურა, რომლის ყველა წერილიც თანაბაირ მანძილით არის დაშორებული გარკვეული ცენტრისაგან.

სხივი - სწორი ხაზი, რომელიც იწყება ერთი წერტილიდან და უსასრულოდ გრძელდება ერთი მიმართულებით. წრფის ყოველი წერტილი მას ორ სხივად ყოფს.

ტანგენსი - ტრიგონომეტრიული ფუნქცია. მახვილი კუთხის ტანგენსი ამ კუთხის მოპირდაპირე კათეტის სიგრძის მიმდებარე გვერდის სიგრძესთან შეფარდების ტოლია.

ტეტრაედრი - ხუთი „წესიერი“ სამგანზომი-ლებიანი

Kürə - üçölçülü fiqur, fəzanın verilmiş nöqtəsindən müsbət r məsafəsinə aşmayan nöqtələr çoxluğudur.

Şüa - düz xəttin üzərindəki hər hansı bir nöqtədən eyni tərəfdə yerləşən (həmin nöqtə də daxil olmaqla) nöqtələr çoxluğudur

Tangens – triqonometrik funksiya. Kor bucağın tangensi bu bucağın qarşı katetinin uzunluğu yanında yerləşən tərəfin uzunluğu ilə nisbətində bərabərdir.

Tetraedr – beş “qaydalı” üçölçülü cisimlərdən biri. 4

სხეულებისაგან ერთ-ერთი.
შედგება 4 წახნაგისაგან,
რომელთა-განაც
თითოეული წესიერი
სამკუთხედიანია.

ტეხილი - ტეხილი ეწოდება
ისეთ ხაზს, რომელიც ორი
ან მეტი რაოდენობის
მონაკვეთისაგან შედგება.

ტოლი კუთხეები - ორ კუთხეს
ეწოდება ტოლი, თუკი
წარმოდგენაში
შესაძლებელია მათი
ერთმანეთზე ისე დადგება,
რომ ისინი ერთმანეთს
დაემთხვეს.

ტოლობა - გამოსახულება,
რომელიც აღნიშნავს, რომ
მის მარცხენა და მარჯვენა
მხარეს ერთი და იგივე
მნიშვნელობა აქვთ.

ტოლობის სისტემა - სასრუ-
ლი რაოდენობის
ტოლობების გაერთიანება,

üzlərdən ibarətdir, onlardan
hər biri qaydalı üçbucaqdır.

Sınıq xətt – elə bir xətt adlanır,
hansı ki iki və ya artıq sayda
miqdarın parçalarından
ibarətdir.

Bərabər bucaqlar - iki bucaq
bərabər adlanır, əgər
təsəvvürdə onların bir-birinə
elə qoyulması mümkündür
ki, onlar bir-birinin üstünə
düşsünlər.

Bərabərlik – ifadə, onun sol və
sağ tərəfində eyni ifadələr
vardır.

B rab rlik sistemi – sonlu
k miyy tl rin
b rab rlikl rinin birliyi,

სადაც საჭიროა უცნობების ისეთი მნიშვნელობების პოვნა, რომლებიც ყველა ტოლო-ბას დააკმაყოფილებს.

ტოპოლოგია - გეომეტრიის მიმართულეა, რომელიც შეისწავლის ფიგურების თვისებებს მათი ურთიერთგანლაგების განხრით. მისი შესწავლის ობიექტებია ტოპოლოგიური სივრცეები, უწყვეტი ასახვები, და დაკავშირებული მათემატიკური ცნებები. მისი მეშვეობით ხდება მათემატიკაში ისეთი ფუნდამენტური ცნებების ფორმალიზება, როგორიცაა ბმულობა, კრებადობა, უწყვეტობა და ა.შ. 1925-75 წლებში მათემატიკის განვითარების ყველაზე მნიშვნელოვანი სფერო იყო.

burada lazımı m chulların el bir ifad l rini tapmaq olar ki, onlar bütün b rab rlikl ri öd y c kdir.

Topologiya – həndəsi istiqamət, qarşılıqlı düzülüşü baxımından fiqurların xassələrini öyrənir. Onun öyrənilmə obyektləridir: topoloji fəzalar, ardıcıl təsvirlər və əlaqədar riyazi anlayışlar. Onun vasitəsilə riyaziyyatda elə bir fundamental anlayışların formalaşdırılması baş verir, məsələn, ardıcılıq, toplama və s. 1925-75-ci illərdə riyaziyyatın inkişafı ən mühüm sahə idi.

ტრანსპოზიცია - იგივე

გადანაცვლება. კომბინატორიკაში ტრანსპოზიცია ეწოდება მოცემულ მწკრივში ორი ელემენტის ადგილების გაცვლას.

ტრანსპორტირი - ხელსაწყო,

რომლის საშუალებითაც ხდება კუთხეების გაზომვა და დახაზვა

ტრაპეცია - ტრაპეცია

ეწოდება ოთხკუთხედს, რომლის ორი მოპირდაპირე გვერდი ერთმანეთის პარალელურია. პარალელურ გვერდებს ტრაპეციის ფუძეები ეწოდება, ხოლო დანარჩენ ორ გვერდს კი ტრაპეციის ფერდები. ტოლფერდაა ტრაპეცია, თუ მისი ფერდები ერთმანეთის ტოლია.

Transpozisiya - yerinidəyi-

şmə.Kombinatorikasında bu, verilən düzülüşdə iki elementlər üçün yerin dəyişilməsi adlanır.

Transportir – cihaz, onun

vasitəsilə bucaqların ölçülməsi və xətt çəkilməsi baş verir

Trapesiya – dördbucaq

adlanır, onun iki qarşı tərəfi bir-birinə paraleldir. Paralel tərəflərə trapesiyanın oturacaqları deyilir, qalan iki tərəf isə trapesiyanın yanları adlanır. Trapesiya bərabəryanlıdır, əgər onun yanları bir-birinə bərabərdirsə.

ტრაპეციის შუა ხაზი - მონაკვეთი, რომელიც აერთებს ტრაპეციის ფერდების შუა წერტილებს. იგი ტრაპეციის ფუძის პარალელურია.

ტრაპეციის შუა ხაზი - მონაკვეთი, რომელიც აერთებს ტრაპეციის ფერდების შუა წერტილებს. ის არის ფუძეების პარალელური.

ტრიგონომეტრია - მათემატიკის ნაწილი, რომელიც შეისწავლის სამკუთხედის კუთხეებისა და გვერდების თანაფარდობებს და ტრიგონომეტრიულ ფუნქციებს, როგორებიცაა სინუსი, კოსინუსი და ტანგენსი.

უარყოფა - ლოგიკური ოპერაცია, რომელიც გამოიყენება დებულებებზე

Trapesiyanın orta xətti – trapesiyanın yanlarının orta nöqtələrini birləşdirən parça. O, trapesiyanın oturacağına paraleldir.

Trapesiyanın orta xətti – trapesiyanın yanlarının orta nöqtələrini birləşdirən parça. O, trapesiyanın oturacaqlarına paraleldir.

Trigonometriya – riyaziyyatın hissəsi. Üçbucağın bucaqlarını və tərəflərin nisbətlerini və sinus, kosinus və tangens kimi trigonometrik funksiyaları öyrənir.

İnkâr – məntiqi əməl, qaydalar üzrə istifadə olunur və onun istifadəsi nəticəsində alınan

და რომლის გამოყენების
შედეგად მიღებულ
დებულებას აქვს საპირის-
პირო შედეგი.

უარყოფითი რიცხვები -
რიცხვები, რომლებიც
ნაკლებია 0-ზე.

უდიდესი საერთო გამყოფი -
ყველაზე დიდი
ნატურალური რიცხვი,
რომელზეც უნაშთოდ
იყოფა ყველა მოცემული
ნატურალური რიცხვი.

უეჭველი მოვლენა -
მოვლენა, რომელიც ცდის
(დაკვირვების) შედეგად
აუცილებლად მოხდება.
უეჭველი მოვლენის
მოხდენის ალბათობა 1-ის
ტოლია.

უმალლესი მათემატიკა -
მათემატიკის უფრო
მაღალი დონის, რთული

qaydanın qarşılıqlı nəticəsi
var.

Mənfi ədədlər – 0-dan aşağı
ədədlər.

Ən böyük ümumi bölünən -
ən böyük natural ədəd, ona
qalıqsız bütün verilən
natural ədəd bölünür.

Şübhəsiz hadisə - sınağın
(müşahidələrin) nəticəsində
mütləq baş verən hadisə.
Şübhəsiz hadisənin baş
vermə ehtimalı 1-ə
bərabərdir.

Ali riyaziyyat – riyaziyyatın
daha yüksək səviyyəsinin
mürəkkəb sahələri, məsələn,

დარგები, როგორებიცაა
აბსტრაქტული ალგებრა,
წრფივი ალგებრა,
კატეგორიათა თეორია,
ალგებრული გეომეტრია,
ალგებრული ტოპოლოგია,
დიფერენციალური
ტოპოლოგია, ფუნქციო-
ნალური ანალიზი,
კომპლექსური ანალიზი,
რიცხვითი ანალიზი,
დიფერენციალური
განტოლებები, მათემა-
ტიკური ფიზიკა, მათემა-
ტიკური ლოგიკა,
ალბათობის თეორია,
დისკრეტული მათემატიკა
და ა.შ.

უმცირესი საერთო ჯერადი -
ყველაზე პატარა
ნატურალური რიცხვი,
რომელიც უნაშთოდ იყოფა
ყველა მოცემულ
ნატურალურ რიცხვზე.

müərrəd cəbr, xətti cəbr,
kateqoriyalar nəzəriyyəsi,
cəbri həndəsə, cəbri
topologiya, differensial
topologiya, funksional
analiz, kompleksli analiz,
ədədlərin analizi,
differensial tənliklər, riyazi
fizika, riyazi məntiq,
ehtimal nəzəriyyəsi, diskret
riyaziyyat və s.

Ən kiçik ümumi bölünən - ən
kiçik natural ədəd, qalıqsız
olaraq bütün verilən natural
ədədlərə bölünür.

უნაგირა წერტილი - წერტილი, რომელიც ფუნქციის კრიტიკული წერტილია, მაგრამ არ არის ლოკალური ექსტრემუმი.

ერთიერთპერპენდიკულარული - ერთმანეთის მიმართ პერპენდიკულარული

უსასრულო ათწილადი - უსასრულო ათწილადს, რომლის წილადურ ნაწილში უსასრულოდ მეორდება ერთი ან რამდენიმე ციფრი ერთი და იმავე თანამიმდევრობით, უსასრულო პერიოდული ათწილადი ეწოდება.

უსასრულო პერიოდული ათწილადის პერიოდი - ერთ ან რამდენიმე ციფრს, რომელიც უსასრულოდ მეორდება უცვლელი თანამიმდევრობით, ეწოდება უსასრულო პერიოდული ათწილადის

Ծყრი ნօգտօ - funksiyanın tənqidi nöqtəsidir, amma lokal ekstremum deyil.

Qarşılıqlı perpendikulyar – bir-birinə qarşı perpendikulyar

Sonsuz onluq sistem – hissəsində bir və ya bir neçə rəqəm eyni ardıcılıqla təkrarlanan sonsuz onluq sistem sonsuz dövrü onluq sistem adlanır.

Sonsuz dövrü onluq sistemin dövrü – bir və ya bir neçə rəqəmin dəyişməz ardıcılıqla təkrarlanması sonsuz dövrü onluq sistem dövrü adlanır.

პერიოდი.

უსასრულობა - უსასრულობა არის ცნება სხვადასხვა სფეროში, განსაკუთრებით ხშირად გვხვდება მათემატიკაში და ფიზიკაში, და აღნიშნავს მახასიათებელს საზღვრისა ან/და დაბოლოების გარეშე. გამოისახება ∞ სიმბოლოთი.

უტოლობა - მათემატიკური ჩანაწერი, რომელშიც გამოყენებულია მეტობის ($>$) ან ნაკლებობის ($<$) სიმბოლო და გვეუბნება, რომ ამ ნიშნის მარცხნივ მდგარი გამოსახულების მნიშვნელობა მეტია (მეტობის ნიშნის შემთხვევაში) ან ნაკლებია (ნაკლებობის ნიშნის შემთხვევაში) ტოლობის მარჯვენა მხარეზე.

ფართობი - ფიზიკური სიდიდე,

Sonsuzluq – sonsuzluq müxtəlif sahələrdə anlayışdır, xüsusilə də tez-tez riyaziyyatda və fizikada təsadüf edilir və sərhəd və ya sonluq xaricində xüsusiyyəti bildirir. ∞ işarəsi ilə ifadə olunur.

Bərabərsizlik – riyazi yazı, onda çoxaltma ($>$) və ya azaltma ($<$) işarəsindən istifadə olunur və bu işarənin solunda duran ifadənin əhəmiyyətinin çox olduğunu bildirir (çoxaltma işarəsi olduğunda) və ya azdır (azaltma işarəsi olduğunda) bərabərliyin sağ tərəfində.

Sahə - fiziki kəmiyyət, cismin

რომელიც სხეულის
სიბრტყულ ზომას
ახასიათებს.

ფაქტორიალი - ნატურალური რიცხვის ფაქტორიალი ეწოდება 1-დან ამ რიცხვამდე (მისი ჩათვლით) ყველა ნატურალური რიცხვის ნამრავლს.

ფესვი - ფესვის ამოღების ოპერაციის შედეგი.

ფესვის ამოღება - ახარისხების შებრუნებული ოპერაცია - იმის დადგენა, თუ რა რიცხვი გამრავლდა n -ჯერ თავის თავზე მოცემული რიცხვის მისაღებად. ჩაინერება, როგორც $\sqrt[n]{x}$ - n -ური ფესვი x -დან.

ფიგურა - წერტილების ერთიანობის სხვადასხვა სახესხვაობებს ფიგურები ეწოდებათ.

ფიქსირებული - უცვლელი,

fəza ölçüsünü xarakterizə edir.

Faktorial – natural ədədin faktorialı 1-dən bu ədədə qədər (özü də daxil olmaqla) bütün natural ədədin vuruğuna deyilir.

Kök – kökün alınma əməlinin nəticəsi.

Kökün alınması – dərəcənin tərs əməli – onu təyin edir ki, öz-özünə n dəfə hansı ədədin hasilı alınmışdır.

$\sqrt[n]{x}$ kimi yazılır, x -dən n -ci kök.

Figur – nöqtələrin birliyinin müxtəlif növləri fiqurlar adlanırlar.

Təsbit edilmiş – dəyişməz,

კონკრეტული მნიშვნელობის მქონე.

ფორმულა - მათემატიკური სიმბოლოების კომბინაცია, რომელიც გამოხატავს რაიმე მათემატიკურ ფორმულას.

ფუნქცია - ანუ ასახვა არის ერთ-ერთი ძირითადი ცნება მათემატიკაში, რომელიც გამოსახავს ერთი ტიპის ცვლადი სიდიდეების კავშირს სხვა ცვლად სიდიდეებთან. ვიტყვი, რომ f არის X სიმრავლის ასახვა Y -ში, თუ X სიმრავლის ნებისმიერ x ელემენტს f უთანადებს Y სიმრავლის ერთადერთ y ელემენტს.

ფუნქციის არგუმენტი - ცვლადი, რომლის მნიშვნელობაზეც არის დამოკიდებული ფუნქციის

konkret ifadəsi olan.

Düstur – riyazi simvolların kombinasiyası, hər hansı bir riyazi düsturu ifadə edir.

Funksiya – yəni təsvir etmə riyaziyyatda əsas anlayışlardan biridir, bir tipdə dəyişkən kəmiyyətlərin əlaqəsini başqa dəyişkən kəmiyyətlərlə təsvir edir. Belə deyək, f X çoxluğunun Y -də təsviridir, əgər X çoxluğunun hər hansı bir x elementini f Y çoxluğunun yeganə y elementinə bərabərləşdirirsə.

Funksiyanın sübutu – dəyişən, onun əhəmiyyəti funksiyanın əhəmiyyətindən asılıdır.

მნიშვნელობა.

ფუნქციის ექსტრემუმი -
ფუნქციის მინიმუმი ან
მაქსიმუმი.

**ფუნქციის ლოკალური
ექსტრემუმი** - ფუნქციის
მნიშვნელობა, რომელიც
მისი მინიმუმი ან მაქსიმუმია
მის რაიმე გარემოში.

ფუნქციის მაქსიმუმი - ფუნქციის
უდიდესი შესაძლო
მნიშვნელობა.

ფუნქციის მინიმუმი - ფუნქციის
უმცირესი შესაძლო
მნიშვნელობა.

ფუნქციონალური რიგი - რიგი,
რომლის წევრების
ფუნქციებია.

ფუნქციონალური რიგი - რიგი,
რომლის წევრებიც
ფუნქციებია.

ქვესიმრავლე - A სიმრავლე

Funksiyanın ekstremumu –
funksiyanın minimum və ya
maksimumu.

**Funksiyanın lokal ekstre-
mumu** – hər hansı bir
mühitdə onun minimumu və
ya maksimumu olan
funksiyanın əhəmiyyəti

Funksiyanın maksimumu –
funksiyanın ən böyük
mümkün əhəmiyyəti.

Funksiyanın minimumu –
funksiyanın ən kiçik
mümkün əhəmiyyəti.

Funksional sıra – sıra,
hansının üzvlərinin
funksiyalarıdır.

Funksional sıra – sıra,
hansının üzvlərinin
funksiyalarıdır.

Çoxluqaltı – A çoxluğu B

არის B სიმრავლის ქვესიმრავლე, თუ A-ს ყოველი ელემენტი ამავდროულად B-ს ელემენტიცაა.

ქორდა - წრეწირის ნებისმიერი ორი წერტილის შემაერთებელი მონაკვეთი.

ქსელი (გრაფი) - გრაფის წვეროთა სიმრავლიდან გამოვყოთ ორი წვერო: s წყარო და t ჩასადენი. ასეთ გრაფს ვუწოდოთ ქსელი.

ღია სიმრავლე - სიმრავლე, რომლის ყველა წერტილიც მისი შიდა წერტილია.

შემთხვევითი სიდიდე - ალბათობის თეორიასა და მათემატიკურ სტატისტიკაში შემთხვევითი სიდიდე ეწოდება ზომად ფუნქციას ალბათური სივრციდან ნამდვილ n -

ჯოხლუგუნის ω -ს ერთი წერტილი, ანუ ω -ს ერთი წერტილი, ანუ ω -ს ერთი წერტილი, ანუ ω -ს ერთი წერტილი.

Vətər – çevrənin hər hansı iki nöqtəsinin birləşdirici parçası.

Şəbəkə (qrafa) – qrafanın təpələrinin çoxluğundan iki təpəni ayıraq: s mənbə və t əməl ediləsi. Belə bir qrafa şəbəkə adlanır.

Açıq çoxluq – hər nöqtəsinin də daxili nöqtəsi olan çoxluq.

Təsadüfi kəmiyyət – ehtimal nəzəriyyədə və riyazi statistikada təsadüfi kəmiyyət ölçülə funksiya adlanır, ehtimal olunan fəzadan həqiqi n -ölçülə məkanda Borel ölçüsü-
cəmlə ifadə olunur. Təsadüfi

განზომილვ-ბიან სივრცეში
მასზე განმარტებული
ბორელის სიგმა –
ალგებრიტ. შემთხვევითი
სიდიდე შემოღებული იქნა
იმის-თვის, რომ
შესაძლებელი ყოფილიყო
ხლომილებების რიცხვებით
აღწერა (მაგალითად, ორი
კამათლის გავორების
შედევები შეიძლება იყოს
(3,5) – ანუ 3–იანი პირველ
კამათელზე და 5–იანი
მეორეზე). შემთხვევითი
სიდიდეები იყოფა ორ
ძირითად ტიპად:
დისკრეტული შემთხვევი-
თი სიდიდე, ანუ შემთხ-
ვევითი სიდიდე, რომელიც
იღებს სასრულ ან თვლად
რაოდენობა მნიშვნელო-
ბებს და უწყვეტი შემთხ-
ვევითი სიდიდე, რომელიც
იღებს მნიშვნელობებს
ინტერვალზე (ანუ წარმო-

kamiyyat onun için qəbul
edilmişdir ki, hadisələrin
ədədlərlə təsviri mümkün
olsun (məsələn, iki zərin
atılma nəticəsi ola bilər (3,5)
– yəni 3-lük birinci zərdə və
5-lik ikincidə). Təsadüfi
kəmiyyətlər iki əsas tipə
bölünürlər: diskret təsadüfi
kəmiyyət, yəni təsadüfi
kəmiyyət, hansı ki, tam və
ya hesablanan əhəmiyyətli
alır və ardıcıl təsadüfi
kəmiyyət, intervalda
əhəmiyyətli alır (yəni
ardıcıl funksiyayı təqdim
edir).

ადგენს უწყვეტ ფუნქციას).

შესაკრები - შეკრების ოპერაციის წევრი.

შეხება - ცნება, რომელიც აღნიშნავს ორი მრუდის საერთო წერტილს ან, თუკი ორ ზედაპირს აქვს საერთო შეხების წერტილი. წერტილს, რომელშიც ორ ან მეტ გეომეტრიულ ფიგურას აქვს შეხება, უწოდებენ შეხების წერტილს.

შეჯამება - ჯამის გამოთვლის, შეკრების, მიმატების პროცესი.

შეჯამება - ჯამის შედგენისა და გამოთვლის პროცესი.

შიფრაცია - იხილეთ დაშიფვრა.

შიფრი - კრიპტოგრაფიული ალგორითმი, მათემატიკური ფუნქცია, რომლის საშუალებითაც ხდება

Toplanılan – toplama əməlinin üzvü.

Toxunma, təmas – anlayış, iki əyrinin ümumi nöqtəsini bildirir və ya iki səthin ümumi toxunma nöqtəsi olduğunda. İki və ya artıq həndəsi fiqurun toxunduğu nöqtə toxunma nöqtəsi adlanır.

Cəmləşdirmə - cəmin hesablanması, toplama, çoxaltma prosesi.

Cəmləşdirmə - cəmin tərtibi və hesablama prosesi.

Şifrasiya – baxın şifrələmə.

Şifr – kriptografik alqoritm, riyazi funksiya, onun vasitəsilə də şifrələmə baş verir.

დაშიფვრა.

ცენტრალური კუთხე - კუთხეს, რომლის წვერო წრის ცენტრშია, ცენტრა-ლური კუთხე ეწოდება.

ცენტრალური ხაზები - ხაზები, რომელთაც მოეპოვებათ სიმეტრიის ცენტრი; ამ ტიპის ხაზები ქმნიან ელიფსს ან ჰიპერბოლას.

ცენტრალური ხაზები - ხაზები, რომლებსაც გააჩნიათ სიმეტრიის ცენტრი. მეორე რიგის ხაზებთან ეს ელიფსი ან ჰიპერბოლაა.

ცენტრი - წრეწირის (და სფეროს) ცენტრი ეწოდება იმ წერტილს, რომელიც თანაბრადაა დაშორებული წრეწირის (სფეროს) ყველა წერტილისაგან.

ცვლადი - მათემატიკური გამოსახულების წევრი, რომელიც შესაძლოა

Mərkəzi bucaq – təpəsi çevrənin mərkəzində olan bucaq mərkəzi bucaq adlanır.

Mərkəzi xətlər – simmetriyanın mərkəzini tapan xətlər; bu tipdə xətlər elipsi və ya hiperbolanı yaradırlar.

Mərkəzi xətlər – simmetriyanın mərkəzi olan xətlər; ikinci sıranın xətləri ilə bu xətlər elips və ya hiperboladırlar.

Mərkəz – çevrənin (və ya kürənin) mərkəzi çevrənin (kürənin) bütün nöqtələrindən bərabər şəkildə ayrılmış nöqtə adlanır.

Dəyişən – riyazi ifadənin üzvü. O, çox fərqli əhəmiyyətlər ala bilər. Onun əhəmiyyəti

იღებდეს მრავალ
განსხვავებულ
მნიშვნელობას. მისი
მნიშვნელობა იცვლება,
ამიტომაც ეწოდება მას
ცვლადი. განტოლებებში ის
ლათინური ასოთი
აღინიშნება ხოლმე. $5x=y$
არის განტოლება 2
ცვლადით, x და y .
ერთისთვის სხვადასხვა
მნიშვნელობის მინიჭებით
იცვლება მეორეს
მნიშვნელობაც.

ციკლი (გრაფი) - ორიენტი-
რებულ გრაფში ციკლი
(cycle) ეწოდება გზას,
რომელშიც საწყისი წვერო
ემთხვევა ბოლო წვეროს
და რომელიც ერთ წიბოს
მაინც შეიცავს.

ციკლოიდი - სწორ ხაზზე
მგორავი წრეხაზის
წერტილის მიერ
შემოწერილი მრუდე ხაზი.

dəyişir, buna görə də
dəyişən adlanır. Tənliklərdə
latın hərfi ilə qeyd edilir.
 $5x=y$ tənliyi 2 dəyişənlədir,
 x və y . Biri üçün müxtəlif
əhəmiyyətin verilməsi ilə
ikinci əhəmiyyət də dəyişir.

Mərhələ (qrafa) - istiqamət-
ləndirilmiş qrafada mərhələ
(cycle) yol adlanır, onda
ilkin üzv sonuncu üzvə
təsadüf edir və ən azı bir
üzdən ibarətdir.

Sikloida – düz xətdə
yuvarlaqlanan çevrə xətti
nöqtəsi tərəfindən çəkilmiş
əyri xətt.

ცილინდრი - ცილინდრი

წარმოადგენს ორი ტოლ წრეს და მათ შორის სივრცეს რომლებიც განლაგებულია პარალელურ სიბრტყეებზე და მათი ცენტრების შემაერთებელი მონაკვეთი ამ სიბრტყეების მართობულია.

ციფრი - ციფრი არის რიცხვის აღნიშვნა, ჩანაწერი.

წარმოებული - ფუნქცია მოცემულ წერტილში ფუნქციის ცვლილების დონის განსაზღვრის საშუალება.

წერტილი - გეომეტრიაში, ტოპოლოგიასა და მათემატიკაში აღნიშნავს აბსტრაქტულ ობიექტს სივრცეში, რომელსაც არ აქვს არც მოცულობა, არც ფართობი, არც სიგრძე და არც სხვა საზომი მახასიათებელი. ამგვარად, წერტილს უწოდებენ ნულგან-

Silindr - həndəsi element. O iki paralel müstəvi və bir doğuran səthindən ibarətdir. Doğuran səthi düz xəttin çevrə üzrə fırlanmasından alınır.

Rəqəm - ədədi bildirən yazı, qeyddir.

Törəmə - funksiyanın hər hansı verilmiş bir nöqtədə sürətini göstərir.

Nöqtə - həndəsənin əsas elementlərindən biridir. Onun fəzada heç bir ölçüsü yoxdur. Həndəsəyə aksiom baxımından yaxınlaşdıqda (Sintetik həndəsə) nöqtə ilə bərabər düz xətt də eyni səviyyədə çıxış edir. Analitik və difersial həndəsədə isə bütün başqa obyektlər nöqtələr çoxluğu

ზომილებიან ობიექტს.
წერტილი მათემატიკის
ერთ-ერთი ფუნდამენ-
ტალური კონცეფციაა;
ნებისმიერი გეომეტრიული
ფიგურა წერტილებისგან
შემდგარად ითვლება.

წესიერი მრავალკუთხედი -
მრავალკუთხედი, რომლის
ყველა გვერდი და კუთხე
ერთმანეთის ტოლია.

წვერო (გრაფი) - გრაფის V
სიმრავლის ელემენტი.

წიბო (გრაფი) - გრაფის E
სიმრავლის ელემენტი.

წილადი - m/n სახის რიცხვს,
სადაც m და n ნატურა-
ლური რიცხვებია, წილადი
ეწოდება.

წირი - ნებისმიერი ტიპის ხაზი.

წრე - სიბრტყის ნაწილი,
რომელიც შემოსაზღ-
ვრულია წრეწირით და

kimi təsvir olunurlar.

Qaydalı düzbucaqlı – hər
tərəfi və bucağı bir-birinə
bərabər olan düzbucaqlı.

Təpə (qrafa) – qrafanın V
çoxluğunun elementi.

Üz (qrafa) – qrafanın E çoxlu-
ğunun elementi. Qrafanın iki
təpəsini birləşdirir.

Kəsr – m/n növlü ədəd,
hansında m və n natural
ədədlərdir və kəsr adlanır.

Xətt – istənilən tiptə xətt.

Çevrə - müstəvinin hissəsi,
çevrə ilə əhatə edilmiş və
onun mərkəzindən ibarətdir.

მოიცავს მის ცენტრს.

წრეწირი - ჩაკეტილი ბრტყელი წირი, რომლის ყველა წერტილიც თანაბარი მანძილითაა დაშორებული რაიმე მოცემული წერტილისაგან.

წრის კვადრანტი - სექტორი 900 ცენტრალური კუთხით.

წრფე - სწორი ხაზი, რომელიც უსასრულოდ გრძელდება ორივე მხარეს.

წრფივი - მათემატიკაში ეს ტერმინი გამოიყენება ისეთი დამოკიდებულებებისა და ფუნქციების აღსაწერად, რომლებიც გრაფიკულად შესაძლოა სწორი ხაზის სახით გამოისახოს. მაგალითად, სიჩქარის ფორმულა $V = S/t$.

წრფივი ალგებრა - მათემატიკის, უფრო ვიწროდ კი

Dairə - müstəvi üzərində verilmiş nöqtədən verilmiş müsbət r məsafəsinə qədər olmayan nöqtələr çoxluğudur.

Çevrənin kvadrant – sektor 900 mərkəzu bucaqla.

Düz xətt – düz xətt, hər iki tərəfə sonsuz uzanır.

Xətti – riyaziyyatda bu termin elə bir yanaşmaların və funksiyaların təsviri üçün istifadə edilir, hansılar qrafiki olaraq düz xətt şəklində təsvir oluna bilərlər. Məsələn, sürətin düsturu $V = S/t$.

Xətti cəbr - riyaziyyatın bir sahəsidir, vektorları

ალგებრის დარგი რომე-
ლიც შეისწავლის
ვექტორებს, ვექტორულ
სივრცეებს (სხვანაირად
წრფივი სივრცე), წრფივ
გარდაქმნებს და მსგავს
მათემატიკურ სტრუქტუ-
რებს. წრფივი გარდაქმნა
განსაკუთრებული ასახვაა,
რომელიც ინახავს წრფივი
სივრცის ოპერაციებს.
წრფივი ალგებრა თანამედ-
როვე მათემატიკის მნიშ-
ვნელოვანი დარგია. ის
გამოიყენება წრფივი
განტოლებების სისტემის
ამოსახსნელად, აბსტრაქ-
ტულ ალგებრასა და ფუნ-
ქციურ ანალიზში. წრფივი
ალგებრის სტრუქტურების
წარმოსახვაში ანალიტიკუ-
რი გეომეტრია გვეხმარება.
ის ფართოდ გამოიყენება
ინჟინერიაში, ფიზიკასა და
სხვადასხვა მეცნიერებაში.

ვə vektor məkanlarını, xətti
köçürmələri və məhdud
ölçülərdə xətti tənlik
sistemlərini öyrənir. İndiki
riyaziyyatda vektor
məkanları vacib bir rol
oynayır. Buna görə, xətti
cəbr abstrakt cəbrdə
və funksional analizdə
genişliklə istifadə olunur.
Xətti cəbr, həm də, analitik
həndəsədə işlənir,
umumləşdirilmiş formada
xətti cəbri operator
nəzəriyyədə görmək olar.
Ondan mühəndislikdə,
fizikada və müxtəlif
elmlərdə istifadə olunur.

წრფივი სივრცე - სიმრავლეს E

მასში განსაზღვრულ ოპერაციებით (შეკრება + და ველის ელემენტზე გამრავლება, რომელსაც მე მარჯვნიდან მიდგმით აღვნიშნავ) ეწოდება წრფივი სივრცე (ან ვექტორული სივრცე) V ველის მიმართ, თუ დაკმაყოფილებულია მოთხოვნები: 1. ოპერაცია შეკრების, + მიმართ S კომუტატური (აბელის) ჯგუფია, 0 ნეიტრალურია. 2. $(xa)b = x(a \cdot b)$, ყოველი x -სათვის E -დან და a და b -სათვის V -დან 3. $x(a + b) = (xa) + (xb)$, ყოველი x -სათვის E -დან და a და b -სათვის V -დან; 4. $(x + y)a = (xa) + (ya)$, ყოველი x და y -სათვის S -დან და a -სათვის V -დან; 5. ყოველი a -სათვის $0a = 0$, ორივე ნული ვექტორია, a კი V -დან; 6.

Xətti məkan – E çoxluğunda

müəyyənləşdirilmiş əməllərlə (toplama + $və$ sətirin elementlərinə vurma, $mən$ onu sağdan yanaşma ilə $qeyd$ edirəm) xətti fəza adlanır ($və$ ya vektor fəzası) V sətirinə qarşı, əgər tələbatlar ödənilibdirsə: 1. Toplama əməlinə + qarşı S kommutativ qrupdur, 0 neytral. 2. $(xa)b = x(a \cdot b)$, h r x -üçün E -d n v a v b -üçün V dən 3. $x(a + b) = (xa) + (xb)$, h r x -üçün E -d n v a v b üçün V -dən; 4. $(x + y)a = (xa) + (ya)$, h r x v y üçün S -d n v a -üçün V -dən; 5. H r a -üçün $0a = 0$, h r ikisifir vektordur, a is V -d n ; 6. H r x üçün $x1 = x$ v $x(-1) = -x$, hansında 1 s trin vahididir.

ყოველი x -ისათვის $x^1 = x$
და $x(-1) = -x$, სადაც 1 ველი
ერთიანია.

წრფივი ფუნქცია - ფუნქცია,
რომელიც გრაფიკულად
შესაძლოა სწორი ხაზის
სახით გამოისახოს.

ხარისხი - ახარისხებისას
რიცხვი, რომელიც გვაჩვენებს,
თუ რამდენჯერ უნდა
გამრავლდეს თავის თავზე.

ჯამი - გამოსახულება, რომელიც
აღწერს შეკრებას.
ასევე: ამ გამოსახულების
მნიშვნელობა.

ჰიპერბოლა - ჰიპერბოლა
არის მრუდი, რომელიც
არაა შეკრული, გააჩნია
ორი „ტოტი“ და სათავე.
ხოლო ამ სათავეზე
შეიძლება გაივლოს წრფე,
რომელიც თანაბრად
დაშორებული ორივე
ტოტისაგან - ერთი ტოტის
ყოველი წერტილისთვის,

Xətti funksiya – qrafiki olaraq
düz xətt şəklində ifadə oluna
bilən funksiya.

Dərəcə - dərəcələşdirdikdə,
ədəd öz –özünə neçə dəfə
vurulmasını göstərir.

Cəmi – ifadə, toplamanı ifadə
edir. Eləcə də: bu ifadənin
əhəmiyyətini.

Hiperbola – bağlanılmamış
əyridir, iki “budağı” və
mənbəsi vardır. Bu mənbədə
bərabər şəkildə hər iki
budaqdan ayrılmış xətt keçə
bilir, - bir budağın hər
nöqtəsi üçün, mənbədən
başqa, ikinci budaqda elə bir
nöqtə tapılacaqdır ki, bu
nöqtələrdən düz xəttə tərəf
keçirilmiş hündürlüklər

გარდა სათავისა,
მოიძებნება მეორე ტოტზე
ისეთი წერტილი, რომ ამ
წერტილებიდან წრფის
მიმართ გავლებული
სიმაღლეები იქნება ტოლი.

ჰიპოტენუზა - მართკუთხა
სამკუთხედის გვერდი,
რომელიც მდებარეობს
მართი კუთხის
მოპირდაპირედ.

ჰისტოგრამა - ემპირიული
სტატისტიკური განაწი-
ლების მაჩვენებელი დიაგ-
რამა, დაფუძნებული გამო-
საკვლელი სიდიდეების გა-
ზომვების (დაკვირვებების)
რაოდენობის გეომეტ-
რიულ გამოსახვაზე.

bərabər olacaqlar.

Hipotenuza – düzbucaqlı
üçbucağın tərəfi,
düzbucağın qarşısında
yerləşir.

Histoqrama – empirik statistik
bölgünü göstərən diaqram,
çıxılan kəmiyyətlərin
ölçülərinin
(müşahidələrinin) sayının
həndəsi təsvirinə
əsaslanmışdır.